

Unges perspektiver på fritidsliv, kultur og sundhed i Holstebro Kommune

Kirsten Grube
Center for
Ungdomsstudier og
Religionspædagogik (CUR)

Maj 2011

**Unge perspektiver
på fritidsliv, kultur og sundhed
i Holstebro Kommune
Kirsten Grube**

**Rapporten er udarbejdet af
Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik (CUR)**

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Hvad gjorde vi i praksis? <i>- om projektets tilgang</i>	7
3. Hvad får de tiden til at gå med efter kl. 15.00? <i>- om de unges fritidsvaner</i>	12
4. Forventninger til kultur- og fritidstilbud i Holstebro Kommune	29
5. Ligger fremtiden i Holstebro? <i>- om de unges forventninger til lokalområdet</i>	36
6. Trivslen blandt unge i Holstebro	43
7. Opsummering og udfordringer	52
Litteraturliste	58

1. Indledning

Nærværende rapport er udarbejdet i forbindelse med, at Holstebro Kommune blev udnævnt til "Teen Town". Baggrunden for udnævnelsen er, at den Lokale Aktionsgruppe (LAG) i Holstebro sammen med Holstebro Kommune ønsker at skabe et mere attraktivt ungdomsmiljø i Holstebro som landdistrikt. Intentionen er at give unge mulighed for at skabe positive oplevelser, der giver grobund for, at flere unge har lyst til at vende hjem efter endt studietid i de store byer.

Samtidig er intentionen "her og nu" at skabe nogle gode lokale aktiviteter for børn og unge af høj kvalitet. En holdbar vej frem i forhold til at realisere visionerne er at skabe et attraktivt forløb, hvor lokale unge kan lære at udvikle, planlægge og gennemføre lokale projekter til gavn for andre unge.

LAG i Holstebro OG Holstebro Kommune samarbejder derfor med Dansk Talentakademi, Kom-TEK, Uddannelsescenter Holstebro (UCH) og det lokale foreningsliv om at skabe en helstøbt og langsigtet indsats ved at udvikle et forløb for de 13-19-årige i kommunen. De unge vil – mens de deltager i forløbet – gennemføre egne projekter for og med andre unge i lokalområderne. Projektet omfatter to forløb i løbet af 2011 og 2012.

For at sikre projekternes gennemslagskraft og anvendelighed er det vigtigt, at forløbets elementer udvikles med afsæt i en forståelse af kulturen og forventningerne hos de forskellige grupper af unge, som projekterne inddrager og henvender sig til.

Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik (CUR), et forskningscenter, der til dagligt laver undersøgelser inden for ungdomskultur og fritidsliv, vil med denne rapport forsøge at få svar på spørgsmålene: Hvordan ser kultur- og fritidslivet ud blandt de 12-19-årige i Holstebro Kommune? Hvad mener de unge om de eksisterende tilbud, og hvad kunne de unge godt tænke sig af yderligere tiltag? Trives aldersgruppen? Og kan de se sig som en del af Holstebro-området på lidt længere sigt? Hvilke forventninger har de til deres lokalområde?

Undersøgelsen, der baserer sig på spørgeskemabesvarelser fra ca. 1005 unge og interviews med i alt 20 unge fra Holstebro-området, har til hensigt at tegne en "ungdomsprofil" af de unge i Holstebro Kommune med særlig vægt på deres kultur- og fritidsvaner, trivsel og forventninger til lokalområdet og giver en overordnet indsigt i, hvad der er på spil blandt kommunens teenagere og unge.

Ud over at rapporten skal udgøre et kvalificeret grundlag for udviklingen af den igangværende projektlederuddannelse, er målgruppen for rapporten i høj grad politikere, foreningsledere, pædagoger, lærere og andre, der har en interesse i at vide noget om de unge, de til dagligt beskæftiger sig med – eller laver politik for.

Rapporten har følgende afsnit:

2. Et introducerende afsnit, hvor vi kort redegør for den valgte metodiske tilgang og præsenterer, hvem der har været med i undersøgelsen.

3. Hvad får de tiden til at gå med efter kl. 15.00? – om de unges fritidsvaner

I afsnittet præsenteres de unges kultur- og fritidsvaner, og hvad der med til at rekruttere og fastholde inden for de faste fritidsaktiviteter.

4. Forventninger til kultur- og fritidslivet i Holstebro Kommune

Der introduceres til de unges forventninger til kultur- og fritidstilbuddene i Holstebro Kommune.

5. Ligger fremtiden i Holstebro? – om de unges forventninger til lokalområdet

Hvilken tilknytning har de unge til deres lokalområde? Forestiller de sig, at de bliver boende, eller at de uddanner sig og eventuelt kommer tilbage på lidt længere sigt?

6. Trivslen blandt unge i Holstebro

I dette afsnit ses på de unges trivsel ud fra nogle forskellige indikatorer, mere specifikt de unges skoletrivsel, deres stressniveau samt deres motion- og kostvaner.

7. Opsummering og udfordringer

Opsummering og en række bud på en række konkrete udfordringer, man som kommune og forening står over for i forsøget på at øge at skabe et attraktivt ungdomsmiljø, et engagerende fritidsliv og nogle gode rammevilkår, når det gælder unges trivsel og sundhed.

Vi har tilstræbt at skrive rapporten i et sprog, der gør den rimelig bredt tilgængelig – samt at udarbejde en rapport med et omfang, der gør, at der også er en realistisk chance for, at den vil blive læst af politikere og ansatte i forvaltningen, der er med til at

udforme de overordnede rammer for de fremtidige ungdomspolitiske satsninger og de ledere, der skal fylde rammerne ud med aktiviteter og engagement

Tak til ...

- Tak til de skoleledere og lærere, som midt i en travl hverdag prioriterede at opfordre deres elever til at udfylde spørgeskemaet, finde elever til interviews m.fl.
- Tak til de unge, som valgte at bruge tid på at udfylde skemaet, og som sagde ja til at blive interviewet.

Kirsten Grube
Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik (CUR)
Frederiksberg, maj 2011

2. Hvad gjorde vi? – om projektets tilgang

Hensigten med dette afsnit er kort at redegøre for, hvordan vi gennemførte undersøgelsen, og vi vil beskrive hvilke unge, der deltager i undersøgelsen ud fra en række forskellige variable: Køn, alder, geografi, etnicitet og hvilken familiemodel, de er en del af. Variable, som løbende indgår i undersøgelsens analyser.

For at tegne en så bred ungdomsprofil som muligt og for at kunne give et nuanceret billede af omfanget og karakteren af fritidsaktiviteterne og trivslen blandt de unge, tilstræbte vi, at flest mulige elever fra kommunes folkeskoler, friskoler, ungdomsuddannelser og erhvervsuddannelser deltog i undersøgelsen. Af metodiske årsager valgte vi, at 6. klasse skulle være det yngste klassetrin, der skulle udfylde spørgeskemaet¹.

Hvad angår indsamling af data i forhold til folkeskolen, foregik det på den måde, at kommunens skolechef blev kontaktet. Han sendte dernæst et link til et elektronisk spørgeskema ud til alle folkeskoler i kommunen.

Vi kontaktede selv privatskoler, ungdomsuddannelser og erhvervsskoler i området, hvor skolelederne blev bedt om at få to årgange på hvert klassetrin til at udfylde spørgeskemaet.

I alt deltog 1005 respondenter fra 6.- 10. klasse på folke- og privatskoler, det tekniske gymnasium og handelsgymnasiet i Holstebro og erhvervsuddannelser. Konkret blev online-undersøgelsen gennemført fra februar til april måned 2011.

For at kunne kvalificere spørgeskemaundersøgelsens resultater og for at få de unge til at sætte nogle ord på nogle af undersøgelsens resultater, valgte vi at supplere en kvantitativ tilgang med en kvalitativ. Vi foretog derfor interviews med i alt 20 unge fra såvel centrale dele af Holstebro som de mere perifere dele af kommunen. Interviewene blev foretaget på tre lokale uddannelsesinstitutioner: To folkeskoler (i henholdsvis centrum af Holstebro og en landsby beliggende i ”kanten” af kommunen) og det almene gymnasium i Holstebro. Vi tilstræbte en ligelig fordeling på køn i interviewene.

¹ Erfaringer med at få 3.-5. klasse til at udfylde et spørgeskema viser, at det dels er vanskeligt at udfylde online, dels at det typisk vil kræve en lærer, der skal oplæse både spørgsmål og svarkategorier i spørgeskemaet, mens eleverne udfylder spørgeskemaet. Dette vurderede vi - af ressourcemæssige årsager - ville være for omfattende (Grube & Østergaard 2008).

Da det er vores erfaring, at interviews i grupper skaber en naturlig og tryk stemning, valgte vi at interviewe de unge parvis eller i grupper af tre. Interviewene blev optaget på diktafon og transskriberet.

Hvem er med i undersøgelsen?

I dette afsnit vil vi helt kort - ved at opridse en række variable som kønsfordeling, etnicitet, uddannelsesretning m.v. - beskrive de unge, der har deltaget i undersøgelsen. Disse såkaldte baggrundsvariable vil danne baggrund for de senere analyser af kultur- og fritidsvaner, trivsel m.v. blandt de unge i kommunen.

Der er en ligelig kønsfordeling i undersøgelsen. 50,1 pct. drenge og 49,9 pct. piger valgte at udfylde spørgeskemaet.

Af nedenstående tabel fremgår respondenternes fordeling på de enkelte klassetrin:

6. klasse	28,9
7. klasse	27,7
8. klasse	13,0
9. klasse	9,6
10. klasse	,5
1. år på ungdomsuddannelse	7,9
2. år på ungdomsuddannelse	5,2
3. år på ungdomsuddannelse	5,7
Andet	1,6
Total	100,0

Tabel 1. Hvilken klasse går du i?

Eftersom kategorien 'andet', der dækker over det merkantile område og erhvervsuddannelserne, udgør en forsvindende lille gruppe af unge, vil kategorien, når der foretages kørsler på klassetrin, ikke indgå som en del af undersøgelsen. Erhvervsuddannelserne vil dog indgå som en del af datamaterialet, når der præsenteres generelle frekvenstabeller.

Hvis vi dernæst ser på fordelingen på grundskolen og ungdomsuddannelserne, tegner der sig følgende billede:

	Pct.	Den omtrentlige fordeling på klassetrin i Holstebro Kommune pr. 1. oktober 2010 ifølge Danmarks Statistik
6.-7. klasse	58,0	53,5
8.-10. klasse	23,0	31,1
Ungdomsuddannelser (HTX og HH)	18,7	15,4

Tabel 2. Den procentmæssige fordeling blandt respondenterne på de enkelte klassetrin sammenholdt med fordelingen i kommunen ifølge Danmarks Statistik.

Som det ses, er der en betydelig overrepræsentation af elever fra henholdsvis 6.-7. klasse. Det forhold vil det blive forsøgt korrigeret for ved løbende at lave kørsler på netop variabelen klassetrin.

Fordelingen på centrale og decentrale områder

Holstebro Kommune tilhører officielt det, man kalder en landkommune². Inden for kommunegrænsen er der dog både centrale områder (Holstebro by) og mere decentrale områder. I de decentrale områder eksisterer der naturligvis et andet og mindre udbud af fritidsaktiviteter og kulturelle tilbud end i de mere centrale områder af Holstebro. Spørgsmålet er, hvad det betyder for at bo mere decentralt, når man som ung "har langt ind" til de gode kulturelle tilbud – men samtidig er koblet på den globale mediestrøm og også i høj grad også er koblet på de udbredte sociale medier som f.eks. Facebook? Vi har derfor også udarbejdet en variabel, der hedder "centralt/decentralt", som er udarbejdet ud fra, om man bor i Holstebro eller i de mere decentrale beliggende områder.

Hvis vi da ser på fordelingen på centralt/decentralt, forholder det sådan, at 60,3 pct. af respondenterne bor i selve Holstebro, og 39,7 pct. bor i de mere decentrale dele af kommunen.

² Med afsæt i den nye kommunale struktur pr. 1. januar 2007 har Fødevareministeriet inddelt de 98 nye kommuner i fire klasser: Yder-, land-, mellem og bykommuner. Inddelingen er blevet til med afsæt i blandt andet urbaniseringsgrad, demografi og uddannelsesniveau. Mere specifikt følger det, at der pr. 1. januar er 16 yderkommuner, 29 landkommuner, 18 mellemkommuner og 35 bykommuner. Holstebro Kommune er altså en af de 29 landkommuner (Møller-Olsen 2007).

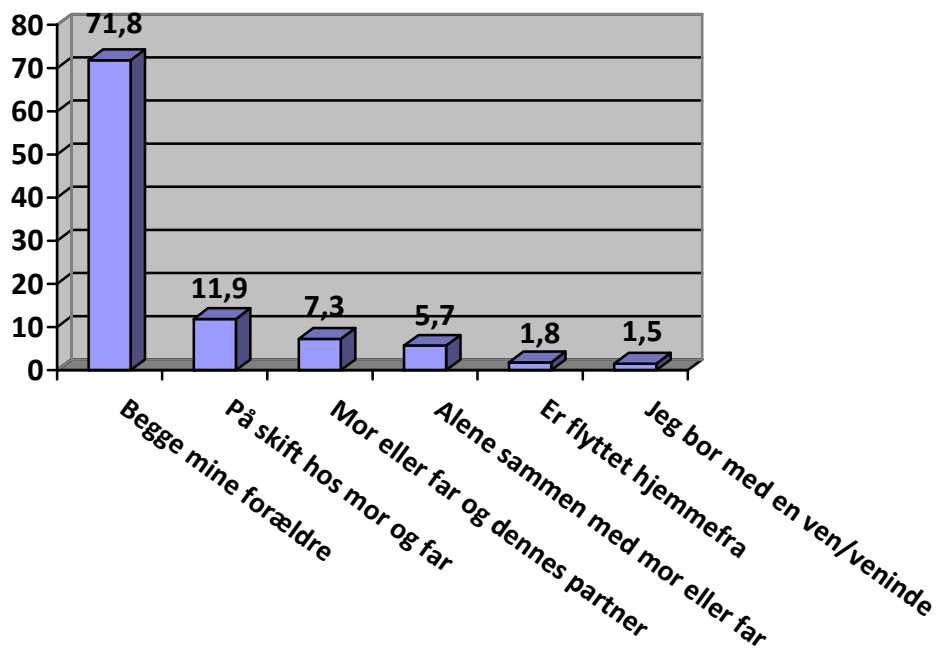
Øvrige baggrundsvariable

I undersøgelsen arbejdes der yderligere med to baggrundsvariable: Familieformer og etnicitet:

Familieformer

En eksisterende undersøgelse peger på, at væsentligt flere unge i områder med betydelige transportafstande bliver hentet og bragt til fritidsaktiviteter. Det er ikke nødvendigvis problematisk for forældrene at påtage sig rollen som "faste chauffører" – omvendt viser det sig, at i familieformer med kun én forsørger (At man enten bor hos sin mor eller far eller hos mor eller far og dennes partner) kan det være en praktisk og planlægningsmæssig udfordring at skulle bringe til og fra fritidsaktiviteter (Grube & Østergaard 2010b). For særligt at belyse denne problematik – såvel kvantitativt som kvalitativt – samt især at sammenholde udvalgte trivselsindikatorer med familieforhold, tager vi højde for respondenternes familieformer.

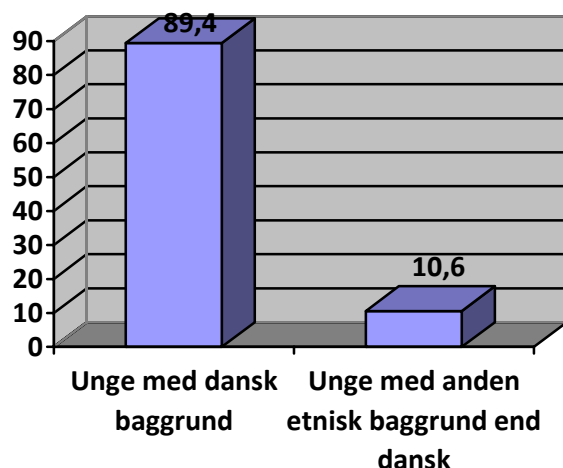
Figur 1 giver en indikation af, hvilke familieformer, respondenterne er en del af til daglig.

Figur 1. Hvem bor du sammen med til daglig?

Som det ses, angiver de fleste unge, 71,8 pct., at de bor med begge deres forældre. Lidt mere end 1 ud af 10 (11,9 pct.) bor hos skift hos enten deres mor eller far. 7,3 pct. bor hos moderen eller faderen, og blot 5,7 pct. bor alene med deres mor eller far. 3,3 pct. er enten flyttet hjemmefra eller bor sammen med ven eller veninde. Den fordeling svarer umiddelbart til fordelingen på familieformer, som den er opgjort for kommunen pr. 1. april 2011 (Danmarks Statistik 2011).

Etnicitet

Figur 2. Angivelse af respondenternes etniske tilknytningsforhold

Det store flertal har en dansk baggrund: 89,4 pct. Det svarer i antal ligeledes til Danmarks Statistiks opgørelse pr. 1. april 2011, der angiver, at procentdelen af unge i Holstebro Kommune med dansk baggrund er 92,1 pct. (Danmarks Statistik 2011).

Variablene vil blive præsenteret i det omfang, der viser sig en statistik signifikans. Hvis en variabel (f.eks. etnicitet eller familieformer) derfor ikke nævnes i analysen i forhold til et givent tema, er der altså, fordi der ikke kunne konstateres en forskel.

3. Hvad får de tiden til at gå med efter kl. 15.00?

- Om de unges fritidsvaner

Hvad sker der, når det ringer ud fra sidste time blandt de unge i Holstebro Kommune? Hensigten med dette afsnit er at tegne et overordnet øjebliksbillede af unges fritidsliv i Holstebro, mere specifikt at se på de daglige aktiviteter, omfanget af og karakteren af de faste fritidsaktiviteter, hvad der er med til at rekruttere og fastholde de unge, og hvad de unge godt kunne godt tænke sig blev forbedret inden for rammerne af de fritidsaktiviteter, de aktuelt benytter sig af.

3.1 De daglige aktiviteter

De unges fritidsliv i Holstebro fordeler sig henholdsvis på det offentlige, private og virtuelle rum, hvor noget fylder meget og kan karakteriseres som primære aktiviteter, mens andet fylder mindre og udgør sekundære aktiviteter.

I undersøgelsen bad vi de unge om at angive, hvor hyppigt de unge på ugebasis dyrker en række forskellige aktiviteter:

	Pct.
Er på internettet	96,1
Ser fjernsyn	95,4
Lytter til musik	91,2
Læser lektier	88,8
Er på Facebook	80,1
Er sammen med venner	76,4
Dyrker sport	73,0
Hygger med familien	66,4
Bruger tid på kæledyr	58,1
Dyrker idræt i en forening	55,8
Computer- eller onlinespil	51,2
Læser bøger	44,7
Dyrker andre hobbyer end sport	36,6
Fritidsarbejde	33,2
Tegner/maler	14,0
Er sammen med kæresten	11,9
Andre fritidsaktiviteter	10,6

Shopper	9,3
Går i en fritids- eller ungdomsklub	9,1
Kreative aktiviteter i en forening	8,9
Går på biblioteket	5,2
Går på ungdomsskole	5,2
Går til fester	4,1
Kirkeligt ungdomsarbejde	2,0
Er spejder	0,9
Politisk ungdomsarbejde	0,8
Går på museum/udstilling	0,7

Tabel 3. Kryds af, hvor meget tid, du bruger på hver aktivitet. Opstillet efter hyppighed, mere specifikt hvorvidt aktiviteten udøves hver dag/ flere gange om ugen. Der kunne sættes flere krydser.

Den stereotype beretning om teenageren, der kommer hjem, tænder for computeren og fjernsynet, lytter til musik på sin iPod og har mobilen inden for rækkevidde, er måske ikke helt ved siden af, når det gælder de unge i Holstebro Kommune. Det er primært i forhold til to fritidsaktiviteter, hvor særligt unge i grundskolen (6.-10. klasse) skiller sig ud fra gennemsnittet blandt unge (7.-9. klasse). Det gælder den tid, der bruges på lektier og kæledyr. 91,7 pct. læser lektier hver dag/flere gange om ugen i Holstebro – på landsbasis er det 83 pct. 62,4 pct. bruger med samme frekvens tid på kæledyr – blandt unge i almindelighed er det 49,3 pct. (Grube & Østergaard 2010b).

Når man ser på de aktiviteter, de unge bruger mest tid på til daglig, drejer det sig om følgende:

	Pct.
Er på internettet	96,1
Ser fjernsyn	95,4
Lytter til musik	91,2
Læser lektier	88,8
Er på Facebook	80,1
Er sammen med venner	76,4
Dyrker sport	73,0

Tabel 4. De daglige aktiviteter angivet med de hyppigste først. Opstillet efter, hvorvidt denne udøves hver dag/ flere gange om ugen.

De mest hyppige fritidsaktiviteter er altså aktiviteter på forskellige medieplatforme, samvær med venner i det fysiske og virtuelle rum samt lektier og sport. Det er aktiviteter, der hver især udgør 'grundstrukturen' i de unges hverdagsliv.

Livet i det virtuelle rum

I modsætning til deres forældre, der har en klar erindring om, hvordan et modem lød, har de unge stort set altid været online, og internettet, de sociale medier og online-spil er en naturlig del af deres liv. 96,1 pct. er på nettet hver dag eller flere dage i ugen. Når man bor i områder med store transportafstande, er der ofte nogle rent praktiske begrænsninger, når det gælder det rent fysiske samvær med vennerne (Grube & Østergaard 2010b). At man er sjældnere sammen med vennerne, er dog ikke ensbetydende med, at man "ude på landet" har færre venner, men at man vedligeholder sit sociale netværk gennem Facebook og sms. Nogle af informanterne beskriver konkret "at det er svært at komme frem og tilbage fra fodbold", eller "lange ventetider ved bussen – de går kun hver anden time" – at der altså eksisterer nogle logistiske udfordringer. Noget tyder imidlertid på, at skole, fritidsaktiviteter og ikke mindst det virtuelle rum bliver forstærket som sociale fikspunkter i de unges hverdag. Konkret er der da også en stor andel af de unge, der ofte er på Facebook. 80,1 tjekker deres profil hver dag eller flere gange om ugen – hvilket reelt er oftere end de fysisk er sammen med deres venner. Det viser sig faktisk, at unge i Holstebro hyppigere er på Facebook end andre unge (Grube & Østergaard 2010a, Grube & Østergaard 2010b). På Facebook kan de hurtigt se og 'tagge' billeder, læse og kommentere på andres statusopdateringer og dermed vedligeholde deres "offline"-relationer.

De computerspillende drenge, og de læsende piger – også på biblioteket!

Flere piger end drenge læser lektier i Holstebro. Således er der 83,5 pct. af drengene, der læser lektier enten hver dag eller flere gange om ugen, hvor det kun gælder for 94,1 pct. af pigerne.

Til gengæld bruger drengene væsentligt mere tid på online-aktiviteter. 67,2 pct. af drengene bruger tid på online-spil hver dag eller flere gange om ugen, hvor det gælder for 35,1 pct. af pigerne. Pigerne kan generelt i højere grad karakteriseres om læseheste. 33,6 pct. af drengene læser hver dag eller flere gange i ugen. Det gælder for 55,9 pct. af pigerne. Det lader i den forbindelse til, at pigernes læseiver leder dem hen på et af de kulturelle samlingssteder i byen: Biblioteket i Holstebro. 14,5 pct. af drengene går på biblioteket mindst en gang om ugen, mens det gælder for 22,3 pct. af pigerne.

Drengene er dog ikke kun de mest aktive i det virtuelle rum – de er også de mest idrætsaktive

Flere drenge end piger er idrætsaktive i en forening. 64,7 pct. af drengene er idrætsaktive, mens det gælder for 46,6 pct. af pigerne. Til gengæld er pigerne væsentligt mere kreative. 6 pct. af drengene udøver kreative aktiviteter i en forening, mens det gælder for 11,8 pct. af pigerne.

3.2 De faste fritidsaktiviteter

Der er nu tegnet et billede af nogle af hverdagsaktiviteterne, men hvor mange af de unge i Holstebro Kommune går til faste fritidsaktiviteter? Det viser sig, at det gør det store flertal – mere specifikt 85 pct., hvilket er i god overensstemmelse med eksisterende undersøgelser (Grube & Østergaard 2010a, 2010b). Følgende tabel tegner et billede af, hvilke faste fritidsaktiviteter der dyrkes blandt de unge i kommunen:

	Pct.
Dyrker idræt i en forening	75,5
Kreative aktiviteter	7,1
Ungdomsskole	3,1
Spejder	2,1
Fritids- eller ungdomsklub	4,5
Kirkeligt ungdomsarbejde	1,9
Andre organiserede fritidsaktiviteter	5,7
I alt	100

Tabel 5. Hvilken fast fritidsaktivitet bruger du mest tid på?

7 ud af 10 af de, der dyrker faste fritidsaktiviteter bruger mest tid på idræt i foreningsregi. Derefter er der langt ned til den aktivitet, der tidsmæssigt fylder næstmest blandt de unge i Holstebro: Nemlig kreative aktiviteter (7,1 pct.)

Hvis den tid, man bruger på at gå til henholdsvis spejder (0,9 pct. går til spejder flere gange i ugen) og i fritids- eller ungdomsklub (41,4 pct. af 6.-7. klasse) sammenholdes med, hvordan man prioriterer aktiviteten i forhold til andre aktiviteter (tabel 5), viser det sig, at der er få, der går til spejdere, men prioriterer det meget højt, og langt flere, der går i fritids- og ungdomsklub, men til gengæld prioriterer det væsentligt lavere. Det at gå i fritids- og ungdomsklub er derfor for mange en klar sekundær aktivitet. Med andre ord – man *er* spejder, men man *går* i klub i Holstebro Kommune.

Som nævnt er det klart idræt, der fylder mest i det ugentlige skema blandt de unge i Holstebro Kommune. Idræt er sædvanligvis den mest populære fritidsaktivitet. Til det kan tilføjes, at udbuddet af fritidsaktiviteter ikke er så stort i de mere perifere dele af landet. Det betyder, at de unges idrætsdeltagelse ofte koncentrerer sig omkring de store idrætsgrene (fodbold, håndbold, badminton, svømning), og at idræt i det hele taget ofte erstatter de mere ekspressive kreative aktiviteter (musikskole m.v.), som typisk udbydes i byerne. Når man går til noget i perifere områder, er det derfor ofte de mest populære idrætsgrene, der er de foretrukne aktiviteter (Pilgaard 2009).

Hvis vi sammenligner med danske unge som helhed, kan der spores en forskel, særligt når det gælder deltagelsen i idrætsaktiviteter. Særligt idræt – i forhold til andre aktiviteter - er mere populært i Holstebro sammenholdt med landsgennemsnittet. Blandt 6.-10. klasse i Holstebro er det 72,9 pct., der bruger mest tid på idræt. Blandt den 'gennemsnitlige' unge i nogenlunde samme aldersgruppe (7.-9. klasse) er det 62,8 pct. Hvis vi ser på ungdomsuddannelserne er det 86,6 pct. af de unge i Holstebro, der bruger mest tid på idræt. Blandt gymnasieelever i almindelighed er det 61 pct. Særligt blandt gymnasieelever er idræt altså aktiviteten, der fylder mest i det ugentlige ugeskema (Grube & Østergaard 2010a, 2010b).

"Det skal være sjovt og spændende" -

Hvorfor vil de unge gerne gå til faste fritidsaktiviteter?

Som udgangspunkt vil flertallet af de, der går til faste fritidsaktiviteter, enten have været aktive siden fem-seks-års-alderen, hvor forældrene tager dem med til en aktivitet, eller fra 3. klasse, hvor fritidslivet bliver en arena præget af selvvalg (Grube & Østergaard 2008). Man kan således tale om to rekrutteringsbølger i forhold til de faste fritidsaktiviteter. I første omgang når mor og vælger en fritidsaktivitet til deres barn og ofte gentager deres egen foreningshistorie. Det vil sige spejdere, der sender deres børn til spejdere, og fodboldspillere, der sender deres børn til fodbold. I anden omgang når børnene selv kan vælge, enten ved at droppe ud af den aktivitet, deres forældre har valgt for dem, eller ved selv at vælge en aktivitet til.

At der kan peges på to store rekrutteringsbølger, betyder dog ikke, at der ikke til stadighed sker tilvalg af fritidsaktiviteter i takt med, at eleverne bliver ældre. Ofte vil der være tale om, at man vælger en supplerende aktivitet til, således at man tilvælger en af de såkaldte specialidrætter eller ekspressive aktiviteter, f.eks. musik, som et supplement til den eller de primære fritidsaktiviteter, som man har dyrket i længst tid. Her kan udfordringen i Holstebro imidlertid være, at udbuddet af sekundære

fritidsaktiviteter i mindre grad er til rådighed.

Men hvad er hovedårsagerne til, at de unge aktuelt deltager i den fritidsaktivitet, de bruger mest tid på? – Se tabel 6:

	Pct.
Fordi det er sjovt	94,7
Fordi det er spændende	77,7
Fordi jeg er sammen med mine venner	76,9
Fordi jeg lærer noget nyt	74,3
Fordi det er seriøst	61,1
Fordi lederne/trænerne er dygtige	55,6
Fordi der er tid til at hygge sig	52,0
Fordi det foregår på det rigtige tidspunkt	30,3
Fordi der er sociale aktiviteter (f.eks. fester)	21,8
Fordi det er tæt på, hvor jeg bor	20,4
Fordi der både er drenge og piger	17,6
Fordi det ikke er for svært	14,3
Fordi det ikke er dyrt	13,0
Fordi jeg kan snakke med en voksen leder	11,8

Tabel 6. Hvorfor går du til den fritidsaktivitet, du bruger mest tid på?

Den afgørende faktor for, at man vælger at gå til en fritidsaktivitet, handler om, at den opleves som sjov (94,7 pct.), at den er spændende (77,7 pct.), og at man er sammen med sine venner (76,9 pct.). "Sjovt" dækker i vid udstrækning over den samlede oplevelse af gå til en aktivitet, mens det spændende i højere grad knytter sig til selve

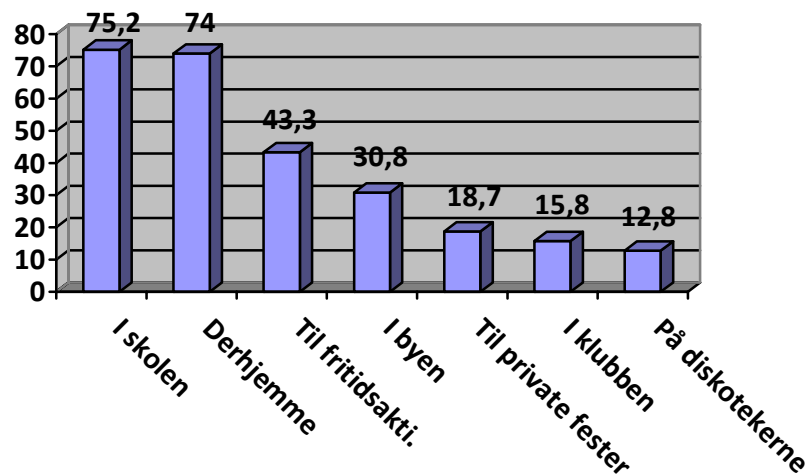
aktiviteten: Det, at man oplever progression og bliver udfordret (Grube & Østergaard 2010b).

De voksne, der har den vigtigste funktion i de unges liv, er forældrene. Det er forældrene, de spørger til råds, og som guider dem i forhold til deres individuelle identitetsprojekter, f.eks. i forhold til spørgsmål, der vedrører fremtiden: Job og uddannelse. Når det gælder voksne i fritidslivet, har man primært faglige forventninger, sekundært sociale eller relationelle forventninger. 55,6 pct. giver således udtryk for, at de går til en fritidsaktivitet, fordi deres ledere/trænere er dygtige. Til sammenligning angiver 11,8 pct., at det er vigtigt, at de kan snakke med en voksen leder. Som sådan efterspørger de unge ikke sekundære voksne som samtalepartnere – eller i det hele taget voksne som en generel kategori. Det fremgår af interviewene, at de i højere grad efterlyser unikke voksne, om det så er "Lars til spejder" eller "Gitte til håndboldtræning". Voksne, som i særlig grad formår at 'spille sig på banen' i de unge liv, og som de derfor – over tid – også udvikler forventninger til.

At mødes med sine venner til fritidsaktiviteten

76,9 pct. angiver, at det er vigtigt, at de er sammen med deres venner til deres fritidsaktivitet, 52,0 pct. angiver, at det er vigtigt, at der er tid til at hygge sig, og 21,8 pct. giver udtryk for, at det er "vigtigt at hygge sig". Ud over at fritidsaktiviteterne naturligvis spiller en vigtig rolle for at få motion og i forhold til at lære noget, lader det til, at de i landdistrikterne yderligere har en funktion. I og med at landsbyrummet sjældent byder på de samme muligheder for at "hænge ud" som i en større by, bliver fritidsaktiviteterne ofte et betydeligt socialt fikspunkt. Fritidsaktiviteterne er ofte der, hvor man mødes med sine venner. Man mødes sjældnere med vennerne på selvorganiseret vis i det offentlige rum – men altså ofte i forbindelse med de organiserede fritidsaktiviteter.

I forlængelse heraf spurgte vi respondenterne, hvor de hænger ud med deres venner:

Figur 3. Hvor er du oftest sammen med dine venner? (Der kunne sættes flere krydser)

Som det ses af ovenstående, lader det også til, at der hvor man mødes – ud over skolen (75,2 pct.) og derhjemme (74,0 pct.) ofte er til fritidsaktiviteterne (43,3 pct.). Noget sjældnere mødes man i byen (30,8 pct.), til private fester (18,7 pct.), i klubben (15,8 pct.) og på diskotekerne (12,8 pct.). De yngre mødes oftere med deres venner derhjemme. Således gælder det for 76,0 pct. i 6.-7. klasse mødes med deres venner på denne måde, mens det gælder for 66,4 pct. på ungdomsuddannelserne. De yngre mødes ligeledes oftere med deres venner til fritidsaktiviteterne – 47 pct. i sammenligning med 37 pct. på ungdomsuddannelserne. De ældre årgange mødes naturligvis i højere grad med hinanden til private fester (47,8 pct. på ungdomsuddannelser mod 7,0 pct. i 6.-7. klasse), på diskoteker er det 48,0 pct. blandt de unge på ungdomsuddannelserne mod blot 3 pct. i 6.-7. klasse.

Det skal være udfordrende!

For en stor gruppe af unge er det reelt vigtigt, at aktiviteten er udfordrende. Af samme årsag er der også en stor andel (74,3 pct.), der har angivet, at de går til en fritidsaktivitet for at lære noget nyt, og fordi det er seriøst (61,1 pct.). F.eks. kunne det i praksis dreje sig om, at man til fodboldtræning får nye øvelser, at træneren ser den enkeltes potentiale, eller at man oplever, at de andre er koncentrerede, når man skal øve sig.

Fordi det ikke er for svært

En pige i 2.g går til håndbold, men ikke på højeste niveau. For hende er det vigtigt, at niveauet ikke bliver for højt, men at man også bare kan hænge ud sammen med sine venner og have det hyggeligt:

Det er meget rart, at jeg bare går på et hyggehold. Jeg spiller håndbold, fordi jeg vil være sammen med de venner, jeg har herude. Så det er helt fint for mig, at det ikke er på et højere niveau.

(Pige, 2.g)

Pigen oplever altså og ser en fordel i, at niveauet ikke er for højt. For hende står det centralt at have det hyggeligt og bare kunne hænge ud med sine venner.

Fordi det er tæt på, hvor jeg bor

En ud af hver femte angiver, at det er vigtigt, at fritidsaktiviteterne afvikles tæt på, hvor de bor. Selv om de fleste unge naturligt tilpasser sig de givne vilkår i området og de reelt noget større transportafstande, ventetider m.v., giver denne dreng i 3.g, der for nylig er flyttet i egen lejlighed fra en landsby i den perifere del af Holstebro, udtryk for, at han oplever, at det nu er blevet væsentligt nemmere at dyrke sine fritidsaktiviteter (volley, håndbold, badminton):

Hvad synes du om at flytte fra den landsby, hvor du kom fra, og her ind til byen? Jamen, det har været en positiv oplevelse indtil videre. Jeg synes, det er rart at komme tættere på alting. Jeg har altid været meget aktiv herinde, men det har måske været lidt af en udfordring at dyrke sport, i hvert fald her i Holstebro, fordi der har været så meget transport. Så nu føler jeg, at jeg er en hel del mere aktiv med sport i hvert fald herinde. Det er noget nemmere nu. Men ellers er der ikke så meget, der har forandret sig. Det er bare blevet nemmere.

(Dreng, 3.g)

Han beskriver altså forskellen på at bo på landet og i byen ved, at det alt i alt er blevet "nemmere" i forhold til fritidsaktiviteter.

Hvad kan være med til at fastholde i faste fritidsaktiviteter?

Ovenstående giver nogle indikationer af årsagerne til, at respondenterne går til bestemte fritidsaktiviteter, men hvad oplever de unge reelt kunne gøres bedre i forhold til den aktivitet, de bruger mest tid på?

	Pct.
Jeg ville gerne udfordres noget mere	31,4
Hvis jeg lærte noget mere	24,0
Hvis lederne/trænerne	14,5

var dygtigere	
Hvis der var flere forskellige aktiviteter	14,1
Hvis vi unge i højere grad selv kunne bestemme, hvad der foregår	12,2
Hvis der var en bedre stemning/omgangstone	10,8
Jeg ville gerne have noget mere ansvar	10,7
Hvis der var flere sociale aktiviteter	10,5
Flere aktiviteter for bare drenge eller piger	10,1
At det var nemmere at tale med lederne	5,9
Hvis der var ændrede åbningstider	5,9

Tabel 7. Tænk på den fritidsaktivitet du bruger mest til på - hvad kunne gøres bedre? (Sæt gerne flere krydser)

Når de unge, der dyrker fritidsaktiviteter, bliver spurgt ind til, hvad de oplever, kunne gøres bedre, er deres fokus primært på indhold: De vil gerne udfordres noget mere (31,4 pct.) og lære noget mere (24,0 pct.). Der udtrykkes altså reelt et ønske om, at kvaliteten af aktiviteterne generelt bliver højere. Sekundært handler det for respondenterne om 'rammerne' for aktiviteterne, herunder faciliteterne, at det er socialt (10,5 pct.), kønsopdelte aktiviteter (10,1 pct.), at de får tildelt en bestemt indflydelse (10,7 pct.) og ændrede åbningstider (5,9 pct.) Det betyder ikke, at rammerne eller det sociale ikke er vigtigt – det skal i en eller anden udstrækning være 'i orden', men kvaliteten af aktiviteterne er reelt blot vigtigere.

Hvorfor stopper de unge med at dyrke faste fritidsaktiviteter?

Frafald er en kompliceret størrelse, hvor konkrete begivenheder ofte har som konsekvens, at man fravælger en aktivitet. I praksis er der dog ofte tale om en længere proces, hvor flere forskellige forhold (erhvervsarbejde, øget lektiemængde, at vennerne forsvinder), spiller en rolle for, at fritidsaktiviteterne vælges fra (Henningsen & Østergaard 2010).

Blandt de unge i Holstebro er der 27,8 pct., der er stoppet med at dyrke en fast fritidsaktivitet inden for det sidste år. Men hvad har været udslagsgivende for, at de er stoppet med at dyrke en fast fritidsaktivitet?

	Pct.
Jeg havde ikke tid	45,2
Det blev kedeligt	36,3
Jeg fik andre interesser	32,2
Jeg synes, det blev for useriøst	13,7
Jeg ønskede at bruge mere tid på lektier m.v.	11,5
Det var ikke udfordrende nok	10,8
Mit hold/aktiviteten ophørte med at fungere	8,9
Mine venner begyndte at gå til noget andet	7,6
Fritidsaktiviteten lå for langt væk	7,6
Jeg synes, det blev for seriøst	7,2
Det blev for dyrt	7,2
Vi flyttede	4,0

Tabel 8. Hvad var årsagen til, at du stoppede? (Der kunne sættes flere krydser)

Når tiden bliver knap!

45,2 pct. af de, der stoppet med en fast fritidsaktivitet, begrundes den med, at de er presset på tid. Der viser sig reelt at være en forskel på de yngre og ældre klassetrin. Mens 36 pct. i aldersgruppen 6.-7. klasse angiver, at de er presset på tid, gælder det 48 pct. blandt de unge i 8.-10. klasse og hele 64 pct. blandt unge på ungdomsuddannelserne, der angiver det samme. Hvad kan forklare den forskel? Blandt de ældre indgår fritidsaktiviteterne i skarp konkurrence med flere afleveringer og nye venner, når man begynder i gymnasiet. Der eksisterer et reelt tidspres, som udspringer af skulle deltage i diverse fester og i øvrigt skulle leve op til forestillingen om at være en social gymnasieelev (Ingholt 2007, Grube & Østergaard 2010a).

Interviewpersonerne fra ungdomsuddannelserne peger på en række dilemmaer, der er aktuelle i forbindelse med overgangen til handelsskole eller det tekniske gymnasium:

- *Skal jeg primært satse på at skrive en ny historie med mine nye venner, eller skal jeg også holde fast i min gamle historie?* Primært elever fra mindre byområder i

Holstebro er i en løbende dialog med sig selv omkring dette. For nogle giver svaret sig selv, for når man oplever, at ens hold går i opløsning, giver det god mening at kaste sig over de nye aktiviteter, der tilbydes i forbindelse med, at man påbegynder en ungdomsuddannelse, f.eks. at man bliver aktiv i elevrådet eller lignende.

- *Problemet med fleksible skemaer og manglende rytme i forbindelse med afleveringer m.v.* Skemaer ændres løbende. Det betyder, at man nogle dage har studiedage hjemme, og andre dage skal man være på skolen til kl. 17. Man ved ikke på forhånd, hvornår der er afleveringer. Det gør det vanskeligt at planlægge og dermed også vanskeligt at fastholde f.eks. et engagement i en klub, hvor træningen indledes kl. 16.30. Det hænger ikke rigtigt sammen.
- *Når "manglende tid" bliver en god anledning til at stoppe.* Nogle af interviewpersonerne peger på nogle negative oplevelser, de har med sig 'i bagagen' fra især idrætsaktiviteter tidligere i deres liv: Beretninger om trænere, der har for meget fokus på konkurrence, oplevelsen af at være den "dårligste" på holdet (fordi man måske er en "sen starter" og derfor kun marginalt oplever at være med i fællesskabet omkring en fritidsaktivitet). Det kan opleves som en legitim grund at stoppe på grund af "manglende tid", selvom der måske reelt også er mange andre forhold, der gør sig gældende.

For to drenge i 3.g, som tidligere har spillet håndbold, og som begge har fritidsarbejde, betyder et presset ugeskema, at de i højere grad vælger at dyrke selvorganiseret idræt – hvor de bare lige tager "ned i hallen" og spiller:

Hvordan kombinerer I jeres fritidsliv med lektier?

- Det er svært at få tid til det hele. Så jeg har ikke rigtig tid til at gå til en masse fast. Jeg har derfor heller ikke meldt mig ind i nogen idrætsklub. Nogle venner og jeg tager bare ned i en hal og spiller – her er der en af vores andre venner, der kommer ned for at træne os.

- Og så spiller vi bare ude i hallen, som vi nu engang har lyst til. Så man kommer, hvis man har tid. Og det er jo det samme med styrketræning, der tager man jo også bare hen, til hvis man lige har tid.

(Drenge, 3.g)

Nogle piger i 1.g beskriver udfordringen ved at skulle begynde i gymnasiet og i mindre grad have tid til deres fritidsaktiviteter, som de tidligere har brugt en hel del tid på:

Hvad går I til i fritiden?

- Jeg går ikke til noget.

- Jeg går til fitness, men ellers går jeg heller ikke til noget.

Har i gået til noget tidligere?

- Jeg har gået til dans i 7 år, og jeg har spillet fodbold i 6 år, og ellers har jeg bare prøvet lidt forskellige ting. Har også prøvet en hel del badminton.

- Jeg har gået til spejder, svømning, ridning, kajak, cykling - jeg har gået til forskellige sportsgrene.

Hvorfor går I ikke til noget nu?

- Jeg synes, det er vanskeligt at få tid til det hele, efter jeg er begyndt i gymnasiet. Der er mange ting, jeg skal nå.

- Lektierne tager meget tid, og så er man bare nødt til nogle gange at prioritere, hvad man vil.

(Piger, 1.g)

Pigerne fortæller altså om, at de har fravalgt nogle fritidsaktiviteter, efter de er begyndt i gymnasiet. Gymnasieprojektet, primært lektier, tager konkret så meget af deres tid, at de ikke rigtigt har haft tid til andet.

Hvis vi vender tilbage til statistikken, er det i den forbindelse først og fremmest pigerne, der angiver, at 'tid' er den primære årsag til, at de stopper med at udøve fritidsaktiviteten.

Således er der 51 pct. af pigerne, der angiver dette, mens det gælder for 42 pct. af drengene. Dette skal sammenholdes med det forhold, at der også er flere piger, der angiver, at de ønsker at bruge mere tid på lektier. 17,8 pct. af pigerne angiver dette, mens det gælder 4,8 pct. af drengene. Andre undersøgelser peger tilsvarende på, at piger reelt bruger mere tid på at lave lektier, og at dette kan have en konsekvens for, hvor meget tid de kan bruge på deres fritidsaktiviteter (Grube & Østergaard 2010a).

Det er her dog også vigtigt at fremhæve, at der på ungdomsuddannelserne er en gruppe af unge, der får fritidsaktiviteter og uddannelse til at hænge sammen. Den gruppe oplever, at den aktivitet, de dyrker, byder på sjove oplevelser og udfordringer. De oplever også fritidsaktiviteten som et "mentalt frirum", hvor de kan koble af i forhold til et uddannelsesprojekt, som ellers fylder rigtig meget i deres liv (Grube & Østergaard 2010a).

Når den står på "repeat"

Når man har været en del af den samme aktivitet i et længere stykke tid, er der risiko for, at man oplever, at aktiviteten blot bliver gentagende – og dermed reelt også oplever, at det går hen og bliver en smule kedeligt (36,3 pct.), at man måske efterhånden synes, det bliver useriøst (13,7 pct.), eller at det ikke er udfordrende nok (10,8 pct.)

En dreng i 8. klasse, der er stoppet med fodbold, forklarer:

Til sidst lavede vi bare det samme hver gang, og der blev ikke fundet på nye øvelser. Så gad man jo bare ikke det mere.
(Dreng, 8. klasse)

En pige i 1.g beskriver, hvordan det useriøse spil og de manglende udfordringer var udslagsgivende for, at hun valgte at droppe håndbolden:

Vi spillede meget useriøst, og det var ikke altid, at folk kom til træning – jeg synes generelt, det ville være bedre, hvis der var flere, der deltog. Jeg synes selv, at mit spil ligger på et ret højt niveau, men vi blev ikke rigtigt udfordret af den træning, vi fik.
(Pige, 1.g)

Når det gælder temaet om, at aktiviteten ikke er udfordrende nok, er der forskel på piger og drenge. 13,7 pct. af pigerne angiver, at det ikke var udfordrende nok, mens 8,1 pct. af drengene angiver det samme. I forlængelse af dette forholder det sig sådan, at pigerne stiller højere krav til deres ledere og særligt det forhold, at de har en høj faglighed. 6,5 pct. af drengene mener dette, mens det gælder for 13,0 pct. af pigerne.

Nye interesser eller vennerne smutter

Knap en tredjedel (32,2 pct.) angiver, at det, at de får andre interesser, er afgørende for, at de stopper med deres fritidsaktivitet. Det gælder særligt i 6.-7. klasse, hvor 34,8 pct. angiver, at det er årsagen til, at de stopper – mens det er 23,5 pct. blandt unge på ungdomsuddannelserne.

7,6 pct. angiver det forhold, at vennerne smutter, som årsag til, at de stopper med en fritidsaktivitet. Som udgangspunkt spiller vennernes prioriteringer og beslutninger en større rolle, når man er yngre. Her er det i højere grad vennerne, der introducerer til og er med til at fastholde den enkelte i en fritidsaktivitet. Således er der 9,5 pct. i 6.-7. klasse, der angiver det, mens blot en pct. angiver noget tilsvarende på

ungdomsuddannelserne. I sidstnævnte gruppe bliver man sjældent fastholdt i en aktivitet på grund af de relationer, man er en del af. Her handler det mere om, at man vælger sit fritidsliv ud fra, hvad der er med til at skabe "et break" i et ellers ret krævende hverdagsliv og i et ret fyldt ugeskema (Grube & Østergaard 2010a).

Når det bliver for seriøst

Som nævnt er det en væsentlig problematik, at især idræt går hen og bliver for useriøst og ikke er udfordrende nok. For en mindre gruppe er det imidlertid det omvendte, der gør sig gældende – at det hele går hen og bliver for seriøst. Nogle unge beskriver en udfordring i forhold til det her med, at de begynder på et hold, hvor der er for mange, der er på et højere niveau end dem selv, og at de derfor har vanskeligt ved at følge med. For en pige i 7. klasse, der går til håndbold betyder det i praksis, at hvis det bliver for seriøst, vil hun kraftigt overveje at give op:

Er det godt for dig at lære noget mere?

Det er altid rart at have det sjovt, og det er ikke vigtigt, at jeg lærer meget mere. Jeg vil gerne blive bedre til nogle ting, men ikke udfordres for meget, for så kan jeg godt finde på at give op for og måske finde på noget andet at lave. Det er ret vigtigt, at der ikke er for mange, der er bedre end mig.

(Pige, 7. klasse)

En anden pige, der ligeledes spiller håndbold, beskriver som udgangspunkt sin sportsudøvelse som hyggebold, hvilket hun har det helt fint med.

Er det godt eller skidt, at I bare spiller hyggebold, synes du?

Det er meget godt, synes jeg. For jeg spiller håndbold, fordi jeg kan lide det, og fordi jeg gerne vil være sammen med de venner, jeg har derude. Så det er fint nok. Det ville også kræve meget mere af mig, hvis det skulle blive til noget mere.

(Pige, 2.g)

Et spørgsmål om penge, transport, eller flytning

En relativt lille gruppe af unge (7,2 pct.) angiver pris som udslagsgivende faktor i forhold til, at de stopper med at gå til en fritidsaktivitet. Ligeledes er det også en lille gruppe, der angiver transport som en vigtig årsag – blot 7,6 pct., og endelig er det blot 4,2 pct., der angiver, at flytning som en vigtig årsag til, at de flyttede. Igen lader det til, at det er de indholdsmæssige sider, der er med til at fastholde. Hvis man synes, det er sjovt, spændende og udfordrende m.v. at være med til, vil man vælge at prioritere sine fritidsaktiviteter.

Opsummering

De unge i Holstebro har et aktivt fritidsliv, der går i mange forskellige retninger. De bruger mest tid på at bevæge sig på forskellige medieplatforme, at hænge ud med deres venner i det fysiske og det virtuelle rum og at bruge tid på lektier og sport.

Selvom der ikke nødvendigvis behøver at være logistiske udfordringer ved at bo i Holstebro, er der noget, der tyder på, at skole, fritidsaktiviteter og ikke mindst det virtuelle rum bliver forstærket som sociale fikspunkter i de unges hverdag. Konkret viser det sig også, at unge i Holstebro hyppigere tjekker Facebook i sammenligning med den gennemsnitlige unge. Eftersom sociale medier ofte tjener som et supplement til – og fungerer i forlængelse af – offline-relationer, kunne det godt være et fænomen, der er med til at ”kitte” de unge sammen, når de ikke bruger tid sammen i det fysiske rum.

Hvis vi ser på aktiviteterne i det virtuelle rum, er drengene væsentligt mere aktive og bruger generelt mere tid på f.eks. onlinespil. De læser også mindre end pigerne, der oftest vælger at besøge biblioteket i Holstebro.

En stor andel af de unge – mere specifikt 85 pct. – bruger tid på faste fritidsaktiviteter, og her er det langt overvejende idræt, der er den mest populære fritidsaktivitet at give sig i kast med. Hvorfor går de unge til en fritidsaktivitet? For det første skal det være sjovt, og så er det altså også temmelig centralt, at det er udfordrende, og at man lærer noget nyt. Især for de yngre gælder det også, at det er vigtigt, at de er sammen med deres venner – de yngre er også oftere sammen med deres venner til fritidsaktiviteter. Når det handler om, hvad der skal til for at forbedre fritidslivet, er det primært de samme faktorer, de unge efterspørger: En højere kvalitet.

De unge har primært faglige, sekundært relationelle forventninger til de voksne i fritidslivet og efterspørger ikke som udgangspunkt ’voksensamtaler’ som en generel kategori. I de tilfælde, hvor en voksen imidlertid ’spiller sig selv på banen’ og gør en forskel, og de unge får positive erfaringer hermed, opbygger de dog positive forventninger.

Hvad er så årsagerne til, at man fravælger fritidsaktiviteter? Det handler sjældent om de rent logistiske udfordringer, selvom nogle af interviewpersonerne konkret beskriver, ”at det er vanskeligt at komme frem og tilbage med bussen, når jeg skal til fodbold” eller ”der er lang ventetid – ved bussen”. Den primære årsag er mangel på ”tid” og manglende udfordringer. Især unge på ungdomsuddannelserne beskriver en lang række

dilemmaer, når de skal vælge mellem fritidsaktiviteten og deres skole/lektier/gymnasieprojektet. Blandt denne gruppe af unge indgår fritidsaktiviteterne i skarp konkurrence med et stort antal afleveringer og nye venner, når man begynder i gymnasiet. Der eksisterer reelt et tidspres, som udspringer af skulle deltage i diverse fester og i øvrigt skulle leve op til forestillingen om at være en social gymnasieelev.

4. Forventninger til kultur- og fritidstilbud i Holstebro Kommune

I dette afsnit vil vi introducere til de unges forventninger til kultur- og fritidstilbudene i Holstebro Kommune. Afsnittet vil med afsæt i spørgeskemabesvareelserne, de åbne spørgsmål i spørgeskemaet og ikke mindst interviewene give nogle bud på, hvad de unge grundlæggende forventer af kultur- og fritidslivet i kommunen. Vi bad respondenterne om at forholde sig til en række udsagn om kultur- og fritidstilbuddene i forhold til, hvad de forestiller sig, kunne gøres bedre - se tabel 9:

	Pct.
Hvis der var flere steder, man bare kunne hænge ud	33,3
Hvis der var bedre information om, hvad man kunne gå til	26,4
Hvis der var et større udbud af idrætsgrene	25,8
Flere caféer	23,7
Flere diskoteker	23,0
Flere musik-spillesteder	18,5
Hvis der var et større udbud af kreative aktiviteter (f.eks. musik, dans, billedkunst m.m.)	17,4
Bedre kollektiv trafik (tog/bus)	15,8
Flere ungdomsklubber	15,1
Hvis der var større udbud af fag på ungdomsskolen	8,0

Tabel 9. Tænk på dit fritidsliv i øvrigt - hvad kunne gøres bedre? (Sæt gerne flere krydser)

Ovenstående skal sammenholdes med, at 48,0 pct. af de unge er "glade for at bo i Holstebro", og at det reelt er en mindre andel, 23,1 pct. der angiver, at der "sker for lidt i kommunen" (se afsnittet *Ligger fremtiden i Holstebro? - Om de unges forventninger til lokalområdet*). De unge er reelt glade for at bo i Holstebro, men ovenstående angivelser giver imidlertid en overordnet indikation af, hvad de unge oplever, kunne forbedres, når det gælder kultur- og fritidsaktiviteterne i kommunen.

En gruppe af unge efterlyser flere steder, hvor man kan "hænge ud"

Som udgangspunkt står flere "hæng-ud"-steder højt på ønskelisten. Hver tredje (33,3 pct.) kunne godt tænke sig, at der var nogle flere steder, hvor de kunne mødes med deres venner. I interviewene fremgår det, at de unge primært savner nogle steder at kunne mødes i byen - især blandt de yngre, som ofte mødes hjemme hos sig selv eller til

de forskellige fritidsaktiviteter. Det er da især også 6.-7. klasse, der efterspørger flere "hæng ud"-steder – 38 pct. på disse årgange mod 21,8 pct. på ungdomsuddannelserne.

En pige i 7. klasse siger det på denne måde:

Altså, jeg mener, at vi mangler mange flere steder at hænge ud, og busserne kunne godt blive bedre. Jeg mener, at nogle steder kører de jo kun hver time. Det er ret kedeligt. Jeg ville ønske, der kom flere steder, hvor vi unge kunne hænge ud sammen og lære nye folk at kende.
(Pige, 7. klasse)

Pigen sammenholder de manglende 'hæng-ud-steder' med de logistiske udfordringer. Samtidig fortæller hun senere i interviewet, at hun oplever, at hun er for ung til at gå på diskotek og på café og derfor savner et alternativ hertil.

En pige i 9. klasse fremhæver på tilsvarende vis transportafstandene og udtrykker desuden, at der ikke er så mange caféer, der rammer hendes aldersgruppe:

Jeg kommer helt fra ude fra landet, så det kan godt være svært at blive hængende efter skole eller andet, da jeg skal planlægge det i forhold til bussen. Ellers kan jeg komme til at sidde og vente på den næste bus, som kommer måske en halvanden til to timer efter. Der er ikke så mange caféer, som man kan tage på efter skole og så bare sidde og hygge. I hvert fald ikke for nogen på vores alder.
(Pige, 9. klasse)

Andre af de interviewede udtrykker et tilsvarende behov og efterlyser nogle steder, der rammer kulturen og livsstilen blandt på unge på deres alder:

Det er altid fedt med nogle nye steder at tage i byen, f.eks. flere diskoteker. Der er ikke rigtig en café, som er virkelig hyggelig i Holstebro, hvor unge måske tager hen og hygger sig med venner. Desuden kunne det være fedt med flere steder, hvor der blev spillet noget live-musik.
(Dreng, 9. klasse)

I lighed med disse interviewpersoner efterlyser de øvrige interviewpersoner steder, hvor de dels kan "hænge ud" efter en aktivitet, f.eks. skole eller en fritidsaktivitet eller steder, hvor man spontant mødes i byrummet, er sammen med sine venner og oplever forskellige kulturelle arrangementer sammen.

Bedre information om, hvad man kan gå til

Generelt eksisterer der blandt mere end hver fjerde (26,4 pct.) et ønske om, at der var bedre information om, hvilke muligheder der er for at gå til noget i kommunen. Der eksisterer den samme forventning på tværs af alle klassetrin. I spørgeskemaets åbne besvarelser efterspørges der spontant, at noget af det, man gå til eller blive en del af (f.eks. arrangementer) bliver tilgængeligt via de sociale medier som f.eks. Facebook.

Et større udbud af specialidrætsgrene

I nogle mindre bysamfund eksisterer der naturligvis en udfordring i forhold til udbuddet af specialidrætter, som ligeledes er temmelig sårbare over for små hold eller flytninger.

Det forholder sig imidlertid sådan, at mere end hver fjerde (25,8 pct.) godt kunne tænke sig, at der var et større udbud af idrætsgrene. I et åbent spørgsmål i spørgeskemaet bad vi de unge om mere specifikt at give nogle bud på, hvad de godt kunne tænke sig af nye idrætsaktiviteter:

Dans
Amerikansk fodbold
Motocross
Basketball
Boksning
Spring
Kickboksning
Svømning

Tabel 10. Hvilke idrætsgrene savner du i dit område? Angivelse af de hyppigste besvarelser i de åbne svarkategorier.

Som det ses, udtrykker informanterne et behov for et større udbud af f.eks. dans og amerikansk fodbold. Af interviewene fremgår det, at der er tale om idrætsgrene, som de aktuelt enten ikke oplever, bliver udbudt, hvor de oplever en uoverskuelig transporttid, eller som de ikke aktuelt ikke bliver informeret om, bliver udbudt.

En dreng i 7. klasse, der bor og går i skole i en vis afstand fra Holstebro, beskriver de logistiske udfordringer ved at have et ønske om at gå til amerikansk fodbold:

Var der noget, du godt kunne tænke dig at gå til, som du ikke går til nu?
- *Jeg kunne egentlig godt tænke mig at gå til amerikansk fodbold, men man kan ikke gå til det herude, hvor jeg bor, og det er bare lidt vanskeligt at komme frem og tilbage, og mine forældre kan jo ikke køre mig hver gang.*
(Dreng, 7. klasse)

Det er i høj grad 6.-7. klasse, der efterspørger flere idrætstilbud: 29, 2 pct. mod 20,2 pct. på ungdomsuddannelserne. Hvis vi ser på forskellen mellem centrum og periferi, er det kendetegnende, at det særligt er i periferien, der efterlyses flere idrætsgrene (31,1 pct.) mod 24,8 pct. blandt de respondenter, der bor i centrum. Her kan det netop være problematikken i forhold til det lokale udbud af aktiviteter og transport, der gør sig gældende.

Bedre mulighed for at udfolde sig kreativt

17,4 pct. af de unge efterspørger et større udbud af kreative aktiviteter såsom musik, dans, billedkunst m.v. Det er typisk 6.-7 klasse, der efterspørger flere kreative aktiviteter. 19,5 pct. mod 11, 0 pct. på ungdomsuddannelserne. Da nogle af de efterspurgte aktiviteter f.eks. udbydes på ungdomsskoler og på nogle af kommunes kulturelle institutioner, er spørgsmålet, om ikke netop en bedre information (se ovenfor) om nævnte tilbud ville kunne give de unge et bedre overblik over, hvilke muligheder der eksisterer i forhold til at gå til forskellige kreative fritidsaktiviteter.

De ældre unge efterlyser flere gå-i-byen-steder

Hvor de yngre årgange, mere specifikt særligt 6.-7. klasse, efterlyser steder at hænge ud med deres venner – udover skole, derhjemme og til fritidsaktiviteter, er det de lidt ældre unge, de unge på ungdomsuddannelserne, som konkret efterlyser flere caféer (32,4 pct.) i sammenligning med 22,0 pct. i 6.-7 klasse. Naturligt er det også denne aldersgruppe, som efterlyser flere diskoteker (35,6 pct.) mod 19,2 pct. i 6.-7. klasse. I interviewene beskriver nogle af de unge, at de benytter sig af et par enkelte "gå-i-byen"-steder og - for at opleve noget nyt - tager til Herning og i enkelte tilfælde Århus. Men at de altså generelt efterlyser nogle flere steder 'at-gå-i-byen'.

Hvilke konkrete aktiviteter efterspørges der?

Men hvilke konkrete aktiviteter efterspørges blandt de unge, når det gælder tilbuddene i Holstebro Kommune? I spørgeskemaet bad vi respondenterne i et åbent spørgsmål om mere specifikt at sætte deres egne ord på, hvilke kulturelle og kreative tilbud, de godt kunne tænke sig i lokalområdet. I nedenstående tabel præsenteres nogle af de hyppige ønsker, der dukkede op i de unges besvarelser:

Ønsker om kulturelle eller kreative tilbud
Billedkunst
"Et sted at hænge ud"
Malekursus
Musiklektioner
Musikspillesteder
Stand-up
Sangundervisning
Øvelokaler
Byfester/byaktiviteter
Flere fester for unge/ Funky fredag
Ungdomsklubber for de lidt ældre unge

Tabel 11. Angivelse af konkrete ønsker. Fra de åbne svarkategorier i spørgeskemaet.

Når det gælder de kulturelle og kreative aktiviteter, er der tale om, at de unge i højere grad efterspørger – som tidligere nævnt steder "at hænge ud", spillesteder og flere byaktiviteter, som i højere grad henvender sig til et ungt publikum. Specifikt nævner såvel 6. klasse som unge på ungdomsuddannelserne, at de ville sætte pris på, at et arrangement som "Funky Fredag" ikke blot har 7.-9. klasse som målgruppe, som det aktuelt er tilfældet. Ligeledes er det også et udbredt ønske, at nogle af de aktiviteter, som tilbydes i ungdomsklubberne, også er tilgængelig for de lidt ældre. Dertil er der også en del, der generelt efterlyser flere muligheder for aktiviteter i 'byrummet'.

Nogle af de interviewede giver udtryk for, at det ville være positivt, hvis der i kommunen kunne etableres et alternativ til de eksisterende 'gå-i-byen'-steder - alternativer, som henvender sig til unge, der måske ikke har lyst til at gå i byen med henblik på at drikke sig fuld hver weekend.

Hvad skulle man generelt gøre her for unge?

- Jeg føler i hvert fald nogle gange, at jeg har manglet et alternativ til at gå i byen i weekenden. Det er jo også svært. For det er jo også bare meget kutyme, at man skal drikke sig fuld sammen med sine venner på den måde. Jeg synes, tilbuddene har båret meget præg af, at man har fokuseret på de yngre årgange. Der er mange tilbud for de yngre, og jeg synes måske, det halter lidt, når det gælder tilbuddene til de lidt ældre årgange. Min omgangskreds har ikke rigtig

*haft del i de ting. For så var jeg nok også automatisk blevet en del af det.
(Dreng, 3.g)*

Aktuelt har drengen 3.g ret vanskeligt ved at skitsere, hvilke tilbud der eksisterer for unge på hans alder:

Hvis vi nu snakker helt konkret – hvilke tilbud er der så?
- Jamen, det ved jeg faktisk ikke rigtigt. Der er selvfølgelig det frivillige arbejde, og der kunne jeg godt forestille mig, at der var noget i weekenderne. Der er jo også en del kristne herude – dem er der faktisk overraskende mange af - der har noget sammen, og de drikker jo ikke. De har nogle arrangementer i weekenderne, men ellers er der ikke det store.

Gymnasieeleven beskriver i forlængelse heraf, at det i visse tilfælde kan være ret problematisk på egen hånd at skulle tage initiativ til at planlægge og gennemføre nogle lokale arrangementer – fordi han oplever, at der mangler opbakning til at få gennemført nogle lokale aktiviteter:

*Vi prøvede selv at skabe et alternativ til de eksisterende gå-i-byen tilbud. Først forsøgte vi at gennemføre en computerevent. Så har vi også prøvet at få gennemført et standup-arrangement, men det var svært at finde ud af, hvor man skulle henvende sig og få den nødvendige opbakning til at få det gennemført, så flere unge kunne få glæde af det.
(Dreng, 3.g)*

Lidt senere i interviewet tilslutter eleven sig da også den planlagte projektlederuddannelse i Holstebro, fordi han oplever, at det ville være et sted, der i praksis kunne fungere som 'legeplads' for sådan nogen som ham, der har en del idéer, men ikke rigtigt er klar over, hvordan de skal komme i gang med at føre idéerne ud i livet.

Opsummering

Hvad kunne de unge godt tænke sig blev forbedret, når det gælder kultur- og fritidsaktiviteterne i Holstebro? De unge efterlyser flere "hæng-ud"-steder. Det gælder særligt de unge i 6.-7. klasse, der som udgangspunkt også tager "lige hjem" efter fritidsaktiviteter eller skole. Generelt efterlyses der information om, hvad man reelt kan "gå til" i området.

De unge efterlyser ligeledes flere specialidrætter. Det gælder både i forhold til hold, som er ikke er oprettet – eller som de ikke har kendskab til – er oprettet. Og det gælder

hold, som måske allerede er oprettet, men som de har vanskeligt ved at opsøge – f.eks. på grund af transportafstande. Oprettelsen af hold inden for de mindre idrætter vil naturligvis afhænge af, at der er ”nok”, der deltager, og holdstørrelsen vil naturligvis også over tid, betyde, at specialidrætterne er ret skrøbelige. Under alle omstændigheder efterlyser de unge at kunne gå til andet og mere end de mest populære idrætsgrene.

Særligt de ældre unge på ungdomsuddannelserne efterlyser flere caféer og ”gå-i-byen”-steder, herunder også, at der tilbydes alternative til de eksisterende muligheder for at ’drikke sig fuld’ hver weekend.

5. Ligger fremtiden i Holstebro?

- Om de unges forventninger til lokalområdet

Debatten om "Udkantsdanmark" fylder aktuelt meget i medierne. Fokus har blandt andet været på de unge, der lades tilbage, når en stor gruppe af unge søger ind mod byerne og påbegynder deres længerevarende uddannelser. Som elev i folkeskolen eller på ungdomsuddannelserne er man endnu ikke "ladt tilbage". Men hvordan opleves det egentlig at være ung i Holstebro? Er de unge tilfredse med at bo i lokalområdet, forestiller de sig, at de bliver boende, at de flytter væk, eller måske flytter væk for at uddanne sig for dernæst at flytte tilbage? Det vil vi se på i dette afsnit.

Vi bad respondenterne om at forholde sig til forskellige udsagn om Holstebro, herunder om de forestiller sig, at de bliver boende:

	Pct.
Jeg er glad for at bo i Holstebro	48,0
Jeg kunne godt tænke mig at bo andre steder	39,5
Jeg kunne godt forestille mig at uddanne mig i en større by, f.eks. Århus og dernæst flytte tilbage til Holstebro	34,9
Jeg kunne godt forestille mig at uddanne mig og blive boende i Holstebro-området	31,7
Jeg forestiller mig, at jeg uddanner mig i en større by (f.eks. Århus) og ikke flytter tilbage	29,3
Jeg føler mig tæt knyttet til Holstebro-området	28,7
Her sker for lidt	23,1
I Holstebro er alt, hvad jeg har behov for	19,8
Der er langt til alting i Holstebro	8,4

Tabel 12. Sæt kryds ved alle de udsagn, du mener, passer

Omtrent halvdelen af respondenterne (48,0 pct.) angiver, at de er glade for at bo i Holstebro – dog er der en væsentligt færre (28,7 pct.), der føler sig tæt knyttede til området, og 23 pct. angiver, at der sker for lidt (23,1 pct., og at Holstebro har alt, hvad de har behov for (19,8 pct.) Af interviewene fremgår det ret klart, at de unge – selvom de højt sandsynligt vil flytte væk for at uddanne sig – har et positivt indtryk af byen og dens aktuelle muligheder. Som udgangspunkt er de godt klar over, at andre byer måske har flere muligheder – men aktuelt er strategien den, de ikke nødvendigvis sammenligner byen med andre områder og derfor har hele deres 'verden' i byen.

To drenge i 3.g, som er 'på vippen' til at finde ud af, hvad de skal bruge resten af deres liv på – og dermed også at afgøre, hvor de kommer til at bo, beskriver, at de forholder sig afventende i forhold til, om de vil blive boende eller flytte. De fortæller, at de er ret afhængige af, hvor deres netværk bevæger sig hen – og vil vælge deres eventuelle 'fracflytningsstrategi' ud fra det:

Hvor tænker I, at I kommer til at bo, når I er færdige med gymnasiet?

- Jeg ved ikke helt, om jeg bliver boende her i området. Jeg er vel egentlig ret åben over for de muligheder, der byder sig. Først og fremmest kommer det kraftigt an på, hvor mange af mine venner, der bliver boende.

- Jeg tror faktisk, jeg har det meget på samme måde. Det eneste, jeg sådan rigtig frygter – men sådan har jeg det – er at ende op her uden mine venner. Og så bare føle, at man bliver ladet tilbage og måske så heller ikke rigtig ved, hvad man skal give sig kast med. Det ville jo ikke være så rart, hvis man endte her i Holstebro uden sit netværk – og så hvis man måske samtidig heller ikke har et arbejde. Det er nok det eneste, jeg sådan frygter. Men jeg tror også lidt, jeg har det sådan, at jeg både er åben over for at blive her og for at prøve noget helt andet. Men det afhænger lidt af, hvad der sker med mine venner – og så også hvilke muligheder, der er for at få et arbejde.

(Drenge, 3.g)

Overordnet kan respondenterne, som det fremgår af tabel 12, deles ind i tre næsten lige store grupper: Den største gruppe, som godt kunne forestille sig at flytte til en større by for at uddanne sig – for dernæst at flytte tilbage til området (34,9 pct.), den næststørste gruppe, som godt kunne forestille sig at uddanne sig og blive boende i Holstebro-området (31,7 pct.) og en gruppe, som på nuværende tidspunkt er ret afklarede med, at de formentlig ikke – efter endt studietid – vil vælge at flytte tilbage igen (29,3 pct.).

Interessant er det at lægge mærke til, at en ret stor andel af de unge forholder sig ret

positivt afventende til de muligheder, der måtte være – for også på sigt – at være en del af Holstebro. Fraflytningsprocesser er en kompliceret størrelse, der – som skitseret – afhænger af den enkeltes netværk, uddannelsesplaner, den enkeltes oplevelse af det sted, hvor man flytter hen og dermed den enkeltes 'udefrakommende' blik på det sted, man er fraflyttet. Under alle omstændigheder er det værd at hæfte sig ved, at der eksisterer et ret stort potentiale i forhold til 'fastholdelse' af de unge i lokalområdet – så længe det opleves attraktivt nok.

Den gruppe, der overvejer at flytte tilbage efter endt studietid

Som sagt er der 34,9 pct., der angiver, at de godt kunne tænke sig at flytte tilbage til Holstebro, så snart de har færdiggjort en videregående uddannelse i en studieby. Interessant er det, at der er flere respondenter blandt unge på ungdomsuddannelserne, som overvejer at flytte til en større by for senere at vende tilbage til Holstebro. Således er der 47,3 pct., der angiver dette – i sammenligning med 30 pct. i 6.-7. klasse.

For nogle af de interviewede, der repræsenterer denne gruppe, er det at flytte væk for at uddanne sig, mere et nødvendigt 'onde' end noget, der egentligt er motiveret af et ønske om at komme væk fra byen:

Hvad tænker I på længere sigt? Hvor kunne I godt tænke jer at bo?

- Altså, jeg er rigtig glad for at være her.

- Ja, jeg vil jo faktisk helst ikke flytte, men det bliver man jo lidt nødt til, når der ikke rigtigt er nogle steder, hvor man kan uddanne sig – særligt universiteter og sådan noget. Men selv om jeg flytter væk, kunne jeg godt have en idé om at flytte tilbage senere.

Hvilke muligheder tror I, der er i de store byer som f.eks. Århus, som der ikke er her?

- Jamen, jeg kan faktisk ikke lige se nogen. Det er vel egentlig kun det med at uddanne sig, der er nok eget ekstra. Så hvis jeg skal flytte, så er det fordi, man kan få en bedre uddannelse, end man kan få her. Hvis man kunne læse på universitet her, ville jeg gøre det.

- Jeg tror bare, at der, hvor vi er lige nu, så er her, hvad vi skal bruge. Jeg har ikke så travlt med at komme herfra, men det er jo også fordi, jeg har alle mine venner her. Og så har vi også et byliv her, som faktisk er helt okay.

(Piger, 2.g)

Pigerne i 2.g oplever, at det kun er på grund af andre byers uddannelsesmuligheder, at de lidt ser sig nødsaget til at forlade området.

En dreng i 9. klasse siger:

Hvor kunne du godt tænke dig at bo på sigt?

Jeg har et positivt indtryk af byen, jeg synes, der er okay med tilbud. Men hvis jeg skal læse videre bagefter, blive det jo nok i en anden by. Og det vil jo også være spændende at opleve. Og så må vi jo se, om jeg kommer tilbage igen.

(Dreng, 9. klasse)

Igen forholder drengen sig positivt afventende til en eventuel fremtid i Holstebro.

Den gruppe, der på sigt har tænkt sig at blive boende

Knap hver tredje (31,7 pct.) forestiller sig, at de bliver boende i byen. Af interviewene fremgår det, at de enten allerede nu ved, at det er muligt at læse det, de gerne vil, eller har et så positivt indtryk af byen, at det er vanskeligt for dem at forestille sig at bo andre steder.

En pige i 8. klasse formulerer det på denne måde:

Hvad tænker du om at bo i byen?

Jeg synes, der sker ret meget i Holstebro. Her er en del arrangementer. Vi har f.eks. været nede til nogle arrangementer med skolen, f.eks. noget, der hedder poesi på en torsdag. Det er jo rigtigt positivt. Og så har vi også et rigtigt godt byliv, og jeg går tit i byen med mine venner.

Hvad kunne du godt tænke dig at uddanne dig til?

Det ved jeg ikke endnu. Måske stylist eller fotograf. Kender nogen her i byen, der er frisører, og det lyder meget sjovt.

(Pige, 8. klasse)

Pigen er aktuelt glad for at bo i Holstebro og kender personligt til nogen, der har uddannet sig i området, og for hende virker det derfor umiddelbart oplagt at blive boende.

For nogle andre af de interviewede fremgår det naturligvis også klart, at de befinder sig i en aldersgruppe, at de endnu ikke har gjort sig overvejelser over, hvor de godt kunne tænke sig at bo på lidt længere sigt. Samtidig 'vurderer' de i mindre grad Holstebro udefra – ud fra betragtningen om, at det nu engang er der, de bor – og overvejer altså heller ikke eventuelle fordele eller ulemper ved at bo i området.

Den gruppe, der overvejer at flytte væk fra Holstebro - både på kort og lang sigt

29,3 pct. af respondenterne overvejer at flytte væk fra Holstebro i forbindelse med, at

de tager en uddannelse og forestiller sig også, at de ikke vender retur. Her er der som udgangspunkt forskel på de yngste og ældste klasser. Det er primært en gruppe på ungdomsuddannelserne, der oplever, at de er afklarede med, at de ikke umiddelbart skal flytte tilbage efter endt studietid. 37,7 pct. på ungdomsuddannelserne angiver dette, mens det gælder 23,1 pct. i 6.-7. klasse. For en gruppe af unge på ungdomsuddannelserne gælder det, at de er blevet mere afklarede i forhold til, at de ikke ser sig selv som en del af området på længere sigt.

Af interviewene fremgår det, at de som udgangspunkt har lyst til at prøve 'noget nyt' eller 'noget andet' – og egentlig ikke, fordi de oplever, at Holstebro er et dårligt sted at bo.

Hvad kunne du godt tænke jer at lave efter gymnasiet?

Jeg skal klart læse et eller andet. Det er i hvert fald det, jeg regner med. Jeg ved dog ikke lige, hvad det skal være endnu. Men jeg tænker helt klart, at jeg skal på universitetet. Jeg vil faktisk helst til København. Nu må vi se, hvad mit snit bliver. Jeg kunne godt tænke mig at prøve noget helt nyt. Århus kender jeg jo, der er jeg jo ofte i forvejen. Så jeg kunne godt tænke mig at prøve noget, der er helt anderledes end det, jeg kender.

Så du tænker, at du gerne vil bo et andet sted?

Ja, lidt. Jeg vil gerne bo i en større by. Det tror jeg, jeg skal. Det er også bare, fordi når jeg nu går i skole herude og sådan, og jeg synes, at jeg er meget træt af at bruge tid på transport, i hvert fald de dage, hvor jeg kører med bus. De dage, hvor jeg har fri kl. 15.00, der er jeg hjemme kl. 16.00. Når jeg har fri 11.15., så er jeg hjemme kl. 13.00. Så jeg synes bare, det er træls at bruge så meget tid på det.

Hvad med byen Holstebro? Er du glad for at bo her?

Jamen, den er jo egentlig fin nok. Den er i hvert fald bedre end den landsby, hvor jeg kommer fra. Jeg tænker bare, at jeg godt kunne tænke mig at prøve noget andet.

(Pige, 1.g)

Holstebro er altså som udgangspunkt "fin nok", men pigen i 1.g kunne alligevel godt tænke sig at opleve noget andet end det, hun allerede kender. Samtidig tænker hun også, at hun godt kunne tænke sig at få reduceret sin transporttid.

Der er store fysiske afstande – men de spiller reelt en mindre rolle i hverdagen

Blot 8,4 pct. af respondenterne angiver, at "der er langt til alting i Holstebro".

Spørgsmålet er i den forbindelse, om det forhold, at man som ung i et landdistrikt, reelt

er indlejret i den samme ungdomskultur som unge i byområder, reelt afstedkommer, at de fysiske afstande i mindre grad opleves som et problem. Selvom nogle interviewpersoner fortæller om en hel del logistiske udfordringer i det daglige, er hovedtilgangen, at de forholder sig realistisk til de muligheder, der foreligger.

Det accepteres ofte bare som et vilkår, at det kan være vanskeligere f.eks. at komme frem og tilbage til fritidsaktiviteter, at det kan være vanskeligere at mødes med venner, eller at det kan være svært at komme tilbage fra en fest, når der måske kun går en bus et par gange om dagen (Sørensen 2003). De forholder sig ikke resignerende, men blot beskrivende, til de muligheder, der foreligger. Samtidig lader det til, at fællesskabet og andre lokale værdier positivt opvejer de mere praktiske begrænsninger. Derudover er der måske også reelt tale om, at de fysiske afstande – og de begrænsninger, der ligger heri – mister deres reelle betydning i og med, de fleste er opkoblet til en eller flere virtuelle rum. Uanset hvor de befinder sig, har de unge mulighed for at komme i kontakt med deres venner over Facebook, MSN eller sms.

De unge er dog i en del henseender afhængige af, at deres forældre henter og bringer dem til fritidsaktiviteter – da der ofte er for langt at cykle, eller at bussen går for sjældent. For majoriteten er det ikke noget problem – men der kan dog opstå nogle praktiske udfordringer i hverdagen, hvis man bor sammen med en enlig forsørger, som skal have hverdagen til at hænge sammen og derfor ikke nødvendigvis har tid til konstant at være 'faste chauffører' i hverdagen.

Opsummering

Knap halvdelen (48,0 pct.) af de unge er glade for at bo i Holstebro – dog er der en stor andel (39,5 pct.), der godt kunne tænke sig at bo andre steder. Væsentligt færre (28,7 pct.) føler sig tæt knyttet til området. 23,0 pct. angiver, at der sker for lidt og 18,8 pct. giver udtryk for, at Holstebro har alt, hvad der er behov for.

Når det gælder perspektiverne på fremtiden i forhold til Holstebro, er det måske overraskende, at flest unge giver udtryk for, at de godt kunne tænke sig at uddanne sig i en større by for dernæst at flytte tilbage til Holstebro. Selvom en lige næsten lige så stor gruppe (29,3 pct.) forestiller sig, at de uddanner sig et andet sted, fremgår det af interviewene, at det er en udbredt grundholdning, at Holstebro er "okay" – men at man lidt ser sig nødsaget til – på grund af de manglende uddannelsesmuligheder i byen – at flytte fra området. Som udgangspunkt er det ikke specielt almindeligt at 'vurdere' sin by udefra – men forholder sig til gældende omstændigheder. Under alle omstændigheder

er der noget, der tyder på, at der ligger et betydeligt potentiale i de unges positivt afventende perspektiver på byen og dens muligheder.

6. Trivslen blandt unge i Holstebro Kommune

I dette afsnit vil vi – med afsæt i en række indikatorer - forsøge at se på, hvordan det ser ud med trivslen blandt de unge i Holstebro Kommune. Trivselsindikatorerne er delvist udvalgt i et samarbejde med Sundhedscentret i Holstebro og afspejler en intention om at minimere mistrivsel og livsstilssygdomme blandt de unge.

Vi har valgt følgende trivselsindikatorer:

Skoletrivsel:

Høj skoletrivsel spiller en væsentlig rolle for elevernes generelle velvære og deres indlæring i skolen. Dårlig skoletrivsel hænger derimod tæt sammen med usunde vaner som f.eks. rygning (Rasmussen & Due 2011), usund kost og storforbrug af alkohol. En beskrivelse af skoletrivslen siger derfor noget om elevernes generelle velbefindende – og hvad der er eventuelt er vigtigt at sætte fokus på – i og uden for skolen.

Det fysiske aktivitetsniveau:

Det fysiske aktivitetsniveau er gavnligt for blandt andet vægt, kondition, trivsel og læring (Rasmussen & Due 2011). Fysisk aktivitet er hensigtsmæssigt til at beskrive udøvelse af faste idrætsaktiviteter og de selvorganiserede aktiviteter, der udføres gennem leg og aktiv transport til og fra skole.

Stress:

Stress er kommet højt på mediernes dagsorden og beskrives som et voksende samfundsproblem, som mange stifter bekendtskab med i løbet af et livsforløb. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen fra 2005 peger på, at ni pct. af den voksne befolkning ofte føler sig stressede (Kamper-Jørgensen 2007). Hvordan ser det ud med unge og stress i Holstebro?

Kost – og måltidsvaner:

At udvikle sunde kostvaner allerede i barndommen er afgørende for at forebygge helbredsproblemer og alvorlig sygdom både tidligt og senere i livet (Rasmussen & Due 2011). Vi vil derfor se på, i hvor grad eleverne oplever, at det er vigtigt, de spiser sundt, og hvorvidt respondenterne indtager udvalgte fødeemner (henholdsvis grøntsager og fastfood). Sidstnævnte fødeemner giver et vigtigt fingerpeg om, i hvilken udstrækning eleverne har en fornuftig sammensat kost eller ej. Den eksisterende forskning om sundhedsmæssige effekter af regelmæssige måltider er særlig fokuseret omkring morgenmad, der finder, at et uregelmæssigt måltidsmønster giver en risiko for, at der

spises usund mad mellem måltiderne (Rasmussen & Due 2011). Vi vil derfor også se på, hvorvidt de unge har regelmæssige morgenmadsvaner.

Hvordan ser det ud med skoletrivlsen?

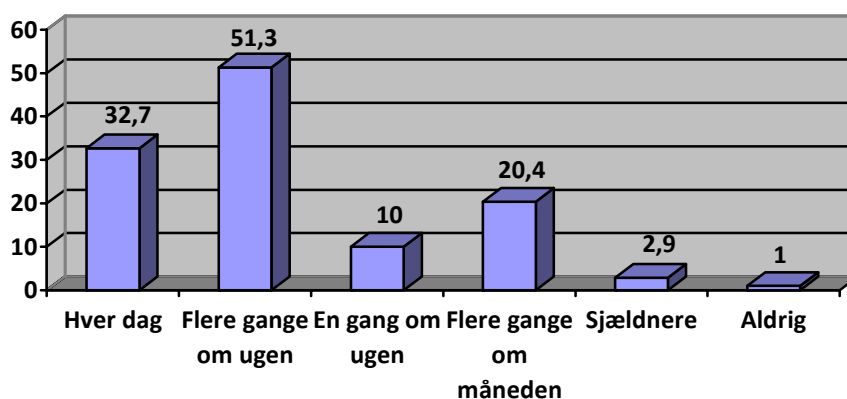
De fleste elever er lidt (46,8 pct.) eller meget (46,5 pct.) glade for at gå i skole. Blot 6,7 pct. angiver, at de ikke er glade for at gå i skole.

Særligt pigerne er glade for at gå i skole. Således er der 51,2 pct. af pigerne, der angiver, at de er ”meget” glade for at gå i skole, mens andelen blandt drenge ligger noget lavere på 41,7 pct. Hvis vi sammenligner med landsgennemsnittet, hvor der er en tilfredshed på 88 pct., er de yngre årgange (6.-10. klasse)³ i Holstebro umiddelbart mere tilfredse med at gå i skolen end gruppen af danske unge som helhed. Når man læser respondenternes uddybninger i spørgeskemaet, uddyber de typisk tilfredsheden med, at ’at det godt kan være kedeligt at gå i skole, men det er rart at være sammen med sine venner’, eller ’det er okay at lære noget’.

Det fremgår af de åbne svarkategorier i spørgeskemaet, at begrundelserne for ikke at være så glad for at gå i skole, ofte relaterer sig til direkte mistrivsel-problematikker såsom ensomhed, mobning eller skoletræthed.

Det fysiske aktivitetsniveau

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at børn og unge bevæger sig mindst én time hver dag – i hvilken udstrækning kan de unge i Holstebro leve op til denne anbefaling?

Figur 4. Hvor ofte er du fysisk aktiv mindst én time?

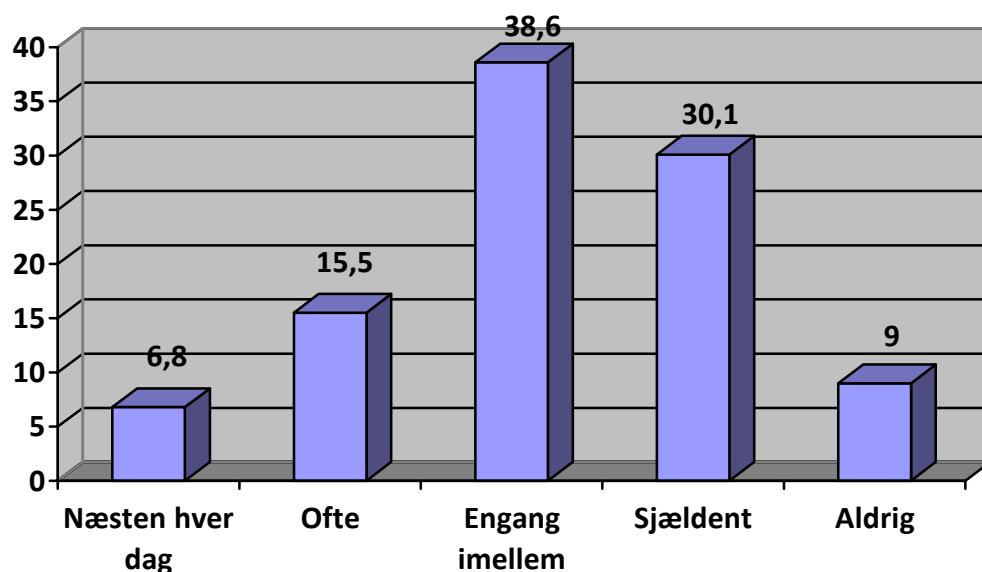
³ Elevernes syn på undervisningsmiljøet i grundskolen – Landsresultater fra Termometeret 2008-2009, Dansk Center for Undervisningsmiljø, Holst (2009)

Tilsyneladende er det ikke så mange! Kun knap hver tredje (32,7 pct.) af de unge er fysisk aktive mindst en time hver dag. 51,3 pct. er aktive flere gange om ugen, 10 pct. er aktive en gang om ugen eller sjældnere. Væsentligt flere drenge end piger angiver, at de er fysisk aktive, hvilket også kan hænge sammen med, at flere drenge reelt er idrætsaktive. Forskellen på drenge og piger er især markant, når vi taler om den gruppe af unge, der oftest er fysisk aktive. Således er 40,4 pct. af drengene fysisk aktive hver dag, hvor det gælder for 25,1 pct. af pigerne. Der er her tilsyneladende en vis sammenhæng med familieform. 35,6 pct. af de, der er fysisk aktive hver dag, bor begge med både deres mor og far – i sammenligning med 22,4 pct. blandt de af respondenterne, der bor alene sammen med deres mor eller far. Som tidligere anført kan der være visse udfordringer forbundet med at være enlig forsørger, når der hentes og bringes fra fritidsaktiviteter. En plausibel forklaring på forskellen i fysisk aktivitetsniveau afhængigt af hvilken familieform, der er tale om, kan handle om, at det ikke er uproblematisk at få hverdagen til at hænge sammen – og at det derfor i visse tilfælde kan få praktiske konsekvenser for børnenes deltagelse i fritidsaktiviteter.

Hvis vi blandt de yngre årgange (6.-10. klasse) i Holstebro sammenligner med landsgennemsnittet, viser det sig, at de er en anelse mere fysisk aktive. Således er der 33,2 pct. i Holstebro, der er fysisk aktive hver dag, mens det gælder 24,5 pct. af de 'gennemsnitlige' 11-15-årige (Sundhedsstyrelsen 2010).

Om stress

Som ung har man gang i en lang række forskellige aktiviteter i løbet af en uge: Skole, lektier, venner, sport og øvrige aktiviteter. Spørgsmålet er, om deltagelsen i nogle af disse mange aktiviteter giver sig udslag i en form for stress blandt de unge – mere specifikt, at aldersgruppen ikke kan overskue det, de gerne vil?

Figur 5. Hvor ofte føler du dig stresset?

Seks ud af 10 oplever jævnligt stress

Der er stor forskel på, i hvor grad de unge i Holstebro Kommune føler sig stressede. En lille gruppe, syv pct., oplever næsten dagligt en følelse af stress. En noget større gruppe (15,5 pct.) angiver, at de ofte føler sig stressede. Knap 4 ud af 10 (38,6 pct.) oplever en gang imellem en følelse af stress.

Flere piger end drenge oplever stress

Stressniveauet er højere blandt piger end blandt drenge:

	Næsten hver dag	Ofte	Engang imellem	Sjældent	Aldrig	I alt
Dreng	4,8	11,2	35,7	33,4	14,9	100
Pige	8,8	19,8	41,5	26,9	3,1	100

Tabel 13. Føler du dig stresset? Fordelt på køn.

16 pct. af drengene er stressede næsten hver dag eller ofte, mens knap tre ud af 10 piger (28,6 pct.) angiver det samme. Også når det gælder den jævnligt tilbagevendende stress, oplever pigerne tilsyneladende mere stress end drengene. 41,5 pct. af pigerne angiver, at de oplever stress "engang imellem", hvor det for drengene er 35,7 pct. Hvad er med til at forklare denne betydelige forskel? Forskellen på drenge og piger ligger i god tråd med eksisterende undersøgelser. For drenge forholder det sig i visse tilfælde sådan, at stress er et væsentligt større tabu. De skal for alvor "ud over kanten", før de

giver udtryk for, at de har et problem. Andre undersøgelser peger i den forbindelse på, at primært pigekulturen rummer en norm om, at man skal have styr på det hele på én gang, og at en gruppe af piger derfor har vanskeligere ved at få tilværelsen til at hænge sammen. I drengeskulturen eksisterer der snarere en norm om i højere grad at tage ”tingene, som de kommer” (Grube & Østergaard 2010a, 2010b).

Flest stressede i 8.-10. klasse og på ungdomsuddannelserne

Der er stor forskel på grundskolen og ungdomsuddannelser, når det gælder stress-niveauet - se tabel 14:

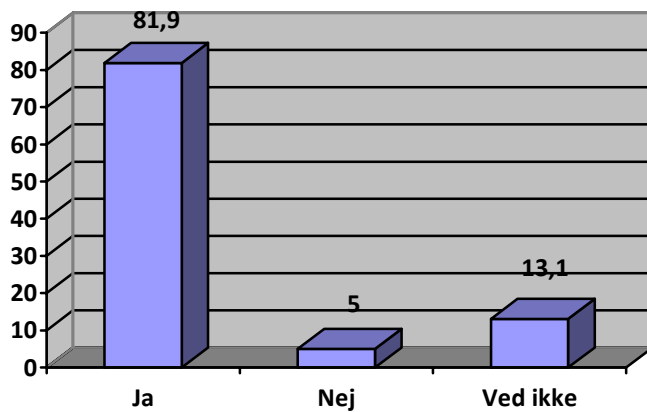
	Næsten hver dag	Ofte	Engang imellem	Sjældent	Aldrig	I alt
6-7. klasse	4,3	12,5	36,7	37,4	9,1	100
8.-10. klasse	10,6	15,0	39,8	24,8	9,7	100
Ungdomsuddannelser	9,3	26,2	42,1	15,3	7,1	100

Tabel 14. Hvor ofte føler du stress? Fordelt på klassetrin

Som udgangspunkt er der flere respondenter i 8.- 10. klasse og på ungdomsuddannelserne end på de yngre klassetrin, der oplever stress. Som oftest udspringer oplevelsen af stress af, at man gerne vil nå det hele: Skole, venner og bestemte fritidsaktiviteter – og som udgangspunkt vil fravælge så lidt som muligt. Samtidig er der noget, der tyder på, at den faktiske mængde af afleveringer – især på ungdomsuddannelserne – er en kilde til oplevelsen af stress (Grube & Østergaard 2010a).

Kost- og måltidsvaner

Vi har i undersøgelsen sat følgende indikatorer for, om de unge i Holstebro har et fornuftigt sundhedsniveau, når det gælder deres kost: Dels om de giver udtryk, at det er vigtigt at spise sundt, om de spiser morgenmad, før de går i skole, og hvor ofte de indtager henholdsvis fastfood og grøntsager.

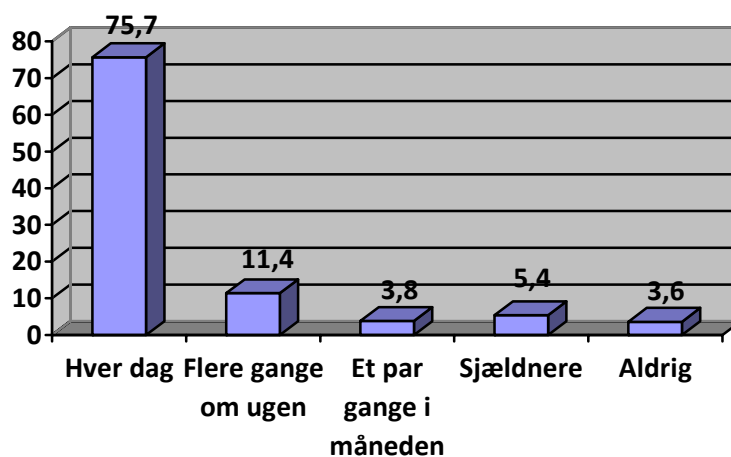

Figur 6. Synes du, det er vigtigt at spise sundt?

Der er næppe nogen tvivl om, at diverse sundhedskampagner – og ikke mindst mediernes fokus på 'den sunde krop' - har en del at skulle have sagt, når det gælder de unges umiddelbare holdning til det at spise sundt. 81,9 pct. af de unge angiver, det er vigtigt. Der er reelt flere piger, der synes, det er vigtigt at spise sundt - 86,9 pct. mod 76,9 pct. blandt drenge. Tilsyneladende er der flere piger, der er optagede af at spise sundt – noget kunne tyde på, at de i højere grad lader sig påvirke af de tilstedeværende sundhedsideal⁴.

Hvor ofte spises der morgenmad?

Vi bad respondenterne om at angive, hvor ofte de spiser morgenmad:

Figur 7. Hvor ofte spiser du morgenmad?

⁴ Dette kan også give sig udtryk i en negativ kropsoptagelse, blandt andet udtrykt ved, at en stor gruppe piger har et forvrænget kropsbillede, når det gælder deres syn på deres egen vægt sammenholdt med de faktiske vægtproblematikker.

Det store flertal (75,7 pct.) spiser morgenmad hver dag, inden de skal i skole. De fleste har derfor et regelmæssigt morgenmadsmønster. Der er imidlertid forskel på, hvilket klassetrin, der er tale om - se tabel 15:

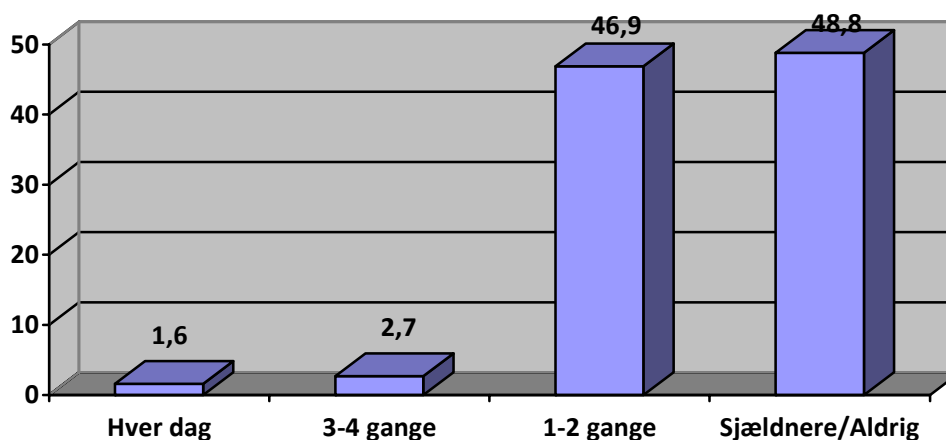
	Hver dag	Flere gange om ugen	Et par gange i måneden	Sjældnere	Aldrig	I alt
6.-7-klasse	81,0	10,6	2,2	3,9	2,2	100,0
8.-10. klase	71,7	14,6	4,4	4,4	4,9	100,0
Ungdomsuddannelser	67,8	9,8	7,7	9,8	4,9	100,0

Tabel 15. Hvor ofte spiser du morgenmad, før du skal i skole?

De yngre klasetrin er bedre til at spise deres morgenmad, inden de går i skole. 6.-7. klasse i Holstebro spiser oftere morgenmad end landsgennemsnittet (Sundhedsstyrelsen 2010). En regelmæssig indtagelse af morgenmad finder imidlertid mere sjældent af sted, når det handler om udskolingen og ungdomsuddannelserne. Der kan naturligvis være mange forklaringer på forskellen. Et rimeligt bud er, at forældrene har mere at skulle have sagt, når det gælder morgenmadsspisningen blandt de yngre årgange, og at unge på ungdomsuddannelserne – på grund af, at de reelt oplever, at de har mindre tid - oplever, at de ikke har tid til at spise morgenmad.

Indtagelse af fastfood

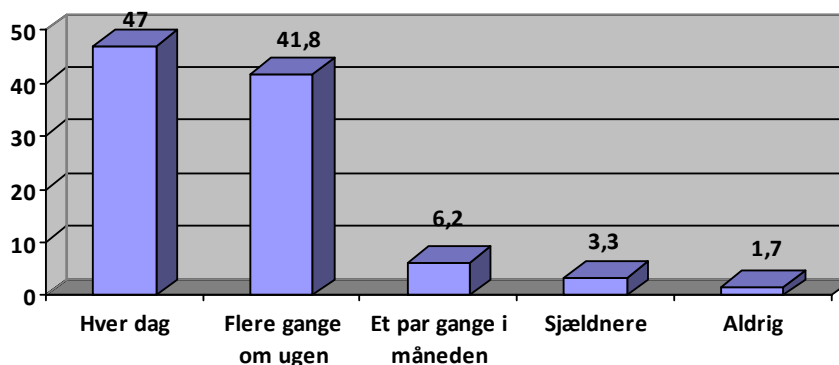
Hvordan ser det ud med respondenternes indtagelse af fastfood?:

Figur 8. Hvor mange gange på en uge spiser du fastfood?

Det er kun ganske få af de unge, der hver dag eller 3-4 gange i ugen spiser fastfood – og dette tal er umiddelbart hverken højere eller lavere end "landgennemsnittet" (Sundhedsstyrelsen 2010). Dog er der en forholdsvis stor gruppe, der får fastfood en-to gange om ugen. Måske overraskende er der her ikke signifikant forskel på køn. Der er imidlertid en signifikant sammenhæng mellem, om man synes, det er vigtigt at spise sundt, hvor ofte man er fysisk aktiv i mindst en time, og hvor ofte man spiser grøntsager (se temaet efterfølgende). Interessant er det, at der er en signifikant sammenhæng med oplevelsen af stress. Det kunne måske tyde på, at sundhed i et eller andet omfang er forbundet til en generel oplevelse af trivsel. Der er altså en gruppe, der 'hænger' noget i forhold til en sund livsstil, og som det derfor er vigtigt at følge op på med en bredere indsats.

Når det gælder indtagelsen af grøntsager, ser billedet sådan ud:

Figur 9. Hvor ofte spiser du grøntsager?

Som udgangspunkt er det Sundhedsstyrelsens anbefaling, at man dagligt spiser seks stykker frugt eller grøntsager (typisk formuleret som i tre stykker frugt og tre stykker grøntsager), og som det ses, befinder de unges indtagelse af grøntsager sig et godt stykke fra den anbefaling. Blot knap halvdelen (47,0 pct.) spiser grøntsager hver dag, hvilket som udgangspunkt svarer til det Fire ud af 10 spiser grøntsager flere gange om ugen. Der er ikke signifikant forskel på klassetrin, men der er en svag tendens til, at pigerne ofte spiser grøntsager end drengene – se tabel 16:

	Hver dag	Flere gange om ugen	Et par gange i måneden	Sjældnere	Aldrig	I alt
Dreng	41,5	44,6	7,7	4,4	1,9	100,0
Pige	52,5	39,0	4,8	2,3	1,5	100,0

Tabel 16. Hvor ofte spiser du grøntsager? Fordelingen på køn.

Pigerne spiser altså hverken mere eller mindre fastfood end drengene, men er lidt mere bevidste om at køre den "sunde livsstil". Også her er der en klar sammenhæng med nogle af de andre indikatorer, det vil sige perspektiver på sundhed, fastfood og til dels fysisk aktivitet/inaktivitet.

Opsummering

De fleste af de unge er som udgangspunkt glade for at gå i skole. Særligt de yngre unge (6.-7. klasse) placerer sig tilsyneladende højere end landsgennemsnittet, når det gælder skoletilfredshed. Blandt den lille gruppe af unge, der ikke er glade for at gå i skole (6,7 pct.) relaterer utilfredsheden sig som udgangspunkt til problematikker såsom ensomhed, mobning eller skoletræthed.

I lighed med unge som helhed er det langt fra alle unge i Holstebro, der lever op til anbefalingen om en times fysisk aktivitet hver dag. Det gælder kun hver tredje. Drengene lever oftere op til anbefalingen – hvilket formentlig hænger sammen med, at flere drenge også er idrætsaktive.

Seks ud af 10 unge i Holstebro kommune oplever jævnligt stress. Det er først og fremmest piger, og det er først og fremmest unge i 8.-10. klasse og på ungdomsuddannelserne. Det relaterer sig formentlig dels til, at piger har en norm om en anden lektiekultur end drenge, og at de unge – særligt på ungdomsuddannelserne – reelt oplever, at det kan være vanskeligt at få hverdagen til at hænge sammen.

Flere piger end drenge er optagede af at leve sundt – det afspejler sig dog ikke nødvendigvis i praksis, hvis vi ser bort fra, at lidt flere piger end drenge spiser flere grøntsager. Det store flertal har et regelmæssigt morgenmadsmønster, dog er der færre på ungdomsuddannelser, der formår at få et dagligt morgenmåltid. Både når det gælder indtagelse af fastfood og grøntsager eksisterer der en sammenhæng med nogle af de andre sundhedsindikatorer, herunder fysisk aktivitet/inaktivitet. Når det gælder fast food tilmed i forhold til oplevelsen af stress.

7. Opsummering og udfordringer

Hvilket billede kan vi tegne af "almindelige" unge i Holstebro? Hvad bruges der tid på? Hvordan trives de? Vi vil i dette opsummerende kapitel forsøge at komme med nogle svar på disse spørgsmål. Vi vil beskrive nogle af de overordnede tendenser i forhold til disse temaer. Da målgruppen for rapporten dels er de mange "ungdomspraktikere" i sports-, fritids- og ungdomsklubber, dels lokale politikere og øvrige beslutningstagere, forekommer det naturligt i dette afsnit at pege på nogle af de udfordringer, resultaterne kunne stille kommune og foreningsliv over for i forsøget på at skabe et attraktivt ungdomsliv, et engagerende fritidsliv og nogle gode rammevilkår, når det gælder trivsel og sundhed for de unge i Holstebro Kommune. Et fokus, der kunne betyde, at en endnu større andel ikke bare kunne forestille sig at blive boende i kommunen – eller vende tilbage dertil – men rent faktisk også gjorde det.

7.1 At skabe rammerne for et attraktivt ungdomsmiljø

Hvad kendetegner fritidslivet blandt de unge i Holstebro? Der er tale om et aktivt fritidsliv, der går i mange forskellige retninger. De bruger mest tid på at bevæge sig på forskellige medieplatforme, at hænge ud med deres venner i det fysiske og det virtuelle rum og at bruge tid på lektier og sport.

Noget tyder på, at skole, fritidsaktiviteter og ikke mindst det virtuelle rum fungerer som sociale fikspunkter i de unges hverdag. Konkret viser det sig også, at unge i Holstebro hyppigere tjekker Facebook i sammenligning med den gennemsnitlige unge. Eftersom sociale medier ofte tjener som et supplement til – og fungerer i forlængelse af – offline-relationer, kunne det godt være et fænomen, der er med til at "kitte" de unge sammen, når de ikke bruger tid sammen i det fysiske rum.

Hvis vi ser på aktiviteterne i det virtuelle rum, er drengene væsentligt mere aktive og bruger generelt mere tid på f.eks. onlinespil. De læser også mindre end pigerne, der oftest vælger at besøge biblioteket i Holstebro.

En stor andel af de unge – mere specifikt 85 pct. – bruger tid på faste fritidsaktiviteter, og her er det langt overvejende idræt, der er den mest populære fritidsaktivitet at give sig i kast med. Hvorfor går de unge til en fritidsaktivitet? For det første skal det være sjovt, og så er altså også temmelig centralt, at det er udfordrende, og at man lærer noget nyt. Især for de yngre gælder det også, at det er vigtigt, at de er sammen med deres venner – de yngre er også generelt oftere sammen med deres venner til fritidsaktiviteter. Når det handler om, hvad der skal til for at forbedre fritidslivet, er det

primært de samme faktorer, de unge efterspørger: Kvalitet – primært, at det skal være udfordrende, og at man skal lære noget nyt.

Hvad er så årsagerne til, at man fravælger fritidsaktiviteter? Den primære årsag er mangel på "tid" og manglende udfordringer. Især unge på ungdomsuddannelserne beskriver en lang række dilemmaer, når de skal vælge mellem fritidsaktiviteten og deres skole/lektier/gymnasieprojektet. Blandt denne gruppe af unge indgår fritidsaktiviteterne i skarp konkurrence med et stort antal afleveringer og nye venner, når man begynder i gymnasiet. Der eksisterer et reelt tidspres, som udspringer af skulle deltage i diverse fester og i øvrigt skulle leve op til forestillingen om at være en social gymnasieelev.

Til overvejelse:

Man mødes ofte med sine venner til fritidsaktiviteter. Samtidig efterlyser de unge flere "hæng-ud"-steder. Ville det give mening at udbygge de eksisterende sociale rum og skabe nogle flere attraktive "hæng-ud"-steder efter de eksisterende fritidsaktiviteter eventuelt i samarbejde med de eksisterende kulturelle institutioner i byen?

Som det er fremgået, benytter drengene sig en hel del af online-aktiviteter, men de læser mindre og bevæger sig mindre hen på biblioteket i Holstebro end pigerne. Spørgsmålet er, om det kunne give mening at etablere et virtuelt og fysisk rum i tilknytning til biblioteket, hvor drengene kan mødes (som man f.eks. aktuelt eksperimenterer med i Hørsholm Kommune)?

'Funky Fredag' fremhæves af de unge som et vigtigt tilbud, men der påpeges også, at det ville være hensigtsmæssigt, hvis den ikke 'kun' henvendte sig til unge i 7.-9. klasse, men altså også henvendte sig til henholdsvis yngre og ældre klassetrin. Kunne man udvide målgruppen og skabe tilsvarende arrangementer i området?

7.2 At etablere et engagerende fritidsliv

7 ud af 10 dyrker idræt i en idrætsforening – og er altovervejende den mest populære fritidsaktivitet. De afgørende faktorer for, at man vælger at gå til en fritidsaktivitet, handler om, at den opleves som sjov (94,7 pct.), at den er spændende (77,7 pct.), og at man er sammen med sine venner (76,9 pct.). Sjovt dækker over den samlede oplevelse af aktiviteten, spændende knytter sig som udgangspunkt til det at blive udfordret. Ud over skolen og derhjemme mødes man ofte med sine venner til de forskellige fritidsaktiviteter, og fritidsaktiviteterne udgør derfor ofte "et socialt kit". Et forhold, der

forstærkes af, at der reelt ikke eksisterer så mange ”hæng-ud-steder” (som især de unge i 6.-7. klasse ønsker sig nogle flere af). Det er især blandt de yngre, at det relationelle spiller en rolle – når man går i gymnasiet, vurderer man i højere grad fritidsaktiviteten på dets indhold og i mindre grad, om vennerne også går til fritidsaktiviteten.

Til overvejelse:

Større fleksibilitet og bedre rammevilkår

En stor del af de unge angiver, at mangel på tid er en af de hyppigste årsager til, at de unge vælger at droppe ud af deres faste fritidsaktiviteter. Særligt på ungdomsuddannelserne er der noget, der tyder på, at fritidsaktiviteterne kolliderer med stadigt flere lektier og et stigende antal afleveringer. Spørgsmålet er, om man på ungdomsuddannelserne – ud over positivt at opfordre til et foreningsengagement – i højere grad kunne være med til at sikre ”ordnede rammevilkår for eleverne”. I praksis kunne det foregå på den måde, at eleverne præsenteres for en oversigt over, i hvilke perioder der er flere afleveringer end andre, og at de får tildelt forholdsvist faste skemaer. Samtidig ville det i foreningslivet give mening, hvis man i overgangsperioden mellem grundskole og gymnasium tog hensyn til de unge, og at trænere og ledere var opmærksomme på at spørge ind til, om det fungerer med at skabe sammenhæng mellem fritidsaktivitet og skole. Som det er nu, er det i vid udstrækning op til den enkelte unge at skabe denne sammenhæng. At få det spørgsmål fra sin leder eller træning kan være dét spørgsmål, der gør, at man måske alligevel ikke vælger at droppe sin fritidsaktivitet.

At skabe mere progression og at blive en lærende organisation

Når de unge skal redegøre for, hvad der kan gøres bedre i forhold til de faste fritidsaktiviteter, er det som udgangspunkt vigtigt, at kvaliteten af aktiviteterne bliver højere, særligt at de udfordres og lærer noget mere. Spørgsmålet er, hvordan man som frivillig forening kan arbejde på at højne kvaliteten af fritidsaktiviteterne.

Man kunne måske forestille sig følgende:

- De unge har primært fokus på lederne og trænerens faglige kompetencer, sekundært de relationelle kompetencer. De forventer med andre ord ikke specielt meget af lederne i det ’sociale rum’. Her ligger et betydeligt potentiale, netop fordi de sekundære voksne ”ikke har noget på de unge” (i modsætning til forældre og lærere) og derfor kunne blive relevante samtale – og

sparringspartnere. Kunne man i den forbindelse tilbyde kurser, der udvikler ledernes relationelle kompetencer?

- I forhold til hvad der er vigtigt, når man skal gå til en fritidsaktivitet, og hvad der er med til at fastholde de unge i de faste fritidsaktiviteter, peges der på, at det lære noget nyt, at udvikle sig og opleve nogle fagligt engagerede ledere/trænere er vigtigt. Det står også centralt, at en aktivitet opleves som ”spændende” og ”seriøs” også på lidt længere sigt. Som udgangspunkt er det indholdsmæssige vigtigere end rammerne – de unge efterlyser som udgangspunkt fritidsaktiviteter af høj kvalitet. Hvordan kan man i foreningsverdenen med og strukturelt arbejde på at sikre nogle gode rammer for aktiviteter af høj kvalitet? Det kunne f.eks. være i form af kurser, der introducerer til, hvordan man laver sjove og udviklende aktiviteter.
- Knap en tredjedel af de unge er stoppet med en fritidsaktivitet inden for det sidste år. Kunne man i højere grad blive ’lærende organisationer’ og forøge at blive klogere på, hvorfor de unge, man har med at gøre, vælger at forlade den forening, man er en del af?
- At forbedre kvaliteten af aktiviteterne ved at styrke det administrative arbejde mellem de frivillige organisationer, så de kan fokusere på vigtige anliggender frem for mindre vigtige anliggender.
- Man kunne måske på en nem måde forebygge frafald og øge den enkeltes reelle oplevelse af progression ved engang imellem at stille følgende spørgsmål til de unge, man beskæftiger sig med – og følge op på spørgsmålene:
 - Hvad synes du er sjovest ved x-fritidsaktivitet?
 - Hvad synes du er mindst sjov ved x-fritidsaktivitet?
 - Hvad kunne gøre det endnu sjovere at dyrke x-fritidsaktivitet?
 - Hvad kunne gøre, at du holdt op med at dyrke x-fritidsaktivitet?
 - Hvad kunne du godt tænke dig at blive bedre til?

Det er en række spørgsmål, som kan anvendes som udgangspunkt for en snak mellem trænere og udøvere, og det tager kun fem minutter.

- De unge har flere specialidrætter på ønskesedlen. Spørgsmålet var, om det ville give mening at ’centralisere’ nogle af specialidrætstilbuddene i en eller to ”regionale kraftcentre”, som står for at facilitere en bred vifte af idrætstilbud – såvel i foreningsregi som i mere selvorganiseret regi. Man kunne forestille sig, at der til de ”regionale kraftcentre” – i stil med ungdomsklubberne – blev tilknyttet medarbejdere, der i et tæt samarbejde med skoler, SFO’er skulle arbejde på at udvikle specielt foreningsidrætten og den selvorganiserede idræt. I den forbindelse kunne de lokale skoler med idrætsfaciliteter være et oplagt

omdrejningspunkt, og kraftcentre kunne i givet fald prioriteres i forbindelse med anlæg af nye idrætsfaciliteter.

7.3 Nogle gode rammevilkår for trivsel og sundhed

Drengene er mest fysisk aktive - især blandt dem, der er mest aktive hver dag. Således er 40,4 pct. af drengene en time fysisk aktive hver dag, mens det gælder for 25,1 pct. af pigerne. For begge køn gælder dog, at der er mange, der ikke lever op til Sundhedsstyrelsens anbefaling om én times daglig fysisk aktivitet. Der eksisterer derfor et stort potentiale i forhold til at få sundhed på skoleskemaet, at tænke på transport som "aktiv transport" og i højere grad at få de allerede populære idrætsforeninger til at tænke yderligere med i forhold til, hvordan det fysiske aktivitetsniveau kan hæves.

Hvis vi ser på stressniveauet, er der reelt seks ud af 10, der ofte oplever stress. Flere piger end drenge oplever stress. Udfordringen er her, at pigerne – i forlængelse af eksisterende undersøgelser på området - i et vist omfang gerne vil "have styr på det hele" på én gang, hvorimod drengene har en noget mere tilbagelænet lektiekultur. Der er væsentligt flere i udskolingen og på ungdomsuddannelserne, der angiver et højt stressniveau. Her er det udfordringen med lektier – og ikke mindst det høje antal afleveringer – der tilsyneladende er problematikken. Spørgsmålet er, om de lokale studievejledninger i den forbindelse kunne give redskaber til, at – særligt pigerne – kunne blive i stand til at strukturere deres hverdag, så den hænger sammen på en fornuftig måde.

Når det gælder respondenternes kostvaner, læner de sig som udgangspunkt op af landsgennemsnittet. Når det gælder indtagelsen af grøntsager, lever de unge ikke helt op til Sundhedsstyrelsens anbefaling om "tre om dagen". Som udgangspunkt er det et punkt, der i høj grad indebærer, at forældrene bliver inddraget, og naturligvis handler det også om, at sund kost i et eller andet omfang i højere grad sættes på skoleskemaet. Ikke fordi sundhed nødvendigvis er skolens kerneopgave, men fordi sundhed fremmer skolen kerneopgave, nemlig læring.

At tænke i helheder frem for dele

For at der på sigt skabes et attraktivt ungdomsliv, et engagerende fritidsliv og nogle grundlæggende gode rammevilkår, når det gælder trivsel og sundhed, er det naturligvis vigtigt, at der i højere grad tænkes på tværs af de enkelte sektorer i kommunen, og at foreningsliv og kommune i højere grad formulerer fælles løsningsmodeller og arbejdsplaner. I praksis indebærer det, at man fra henholdsvis kommunalt hold og fra

foreningslivets side i højere grad tænker de unges kultur- og fritidsliv som en "helhed" frem for, at det er splittet op i enkeltelementer.

Litteraturliste:

Danmarks Statistik 2011: Kørsler fra statistikbanken, Danmarks Statistik, www.dst.dk

Grube, K. & Østergaard, S. (2010a) (red.): *Jeg har brug for et break – perspektiver på sammenhængen mellem gymnasie- og fritidsliv*, Forlaget Ungdomsanalyse.nu

Grube, K. & Østergaard, S. (2010b): *Aktiviteter tiltrækker, relationer fastholder*, Forlaget Ungdomsanalyse.nu

Grube, K. & Østergaard, S. (2008): *Betweenagere?*, Forlaget Ungdomsanalyse.nu

Henningsen, Mette & Østergaard, Søren (2010): *Der er jo ingen, der har lyst til at ligne en kegle – en rapport om unge og idræt i Køge Kommune*, Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik

Holst, L. R. (2009): *Elevernes syn på undervisningsmiljøet i grundskolen – landsresultater fra Termometeret 2008-2009*, Dansk Center for Undervisningsmiljø

Ingholt, Liselotte (2007): *Fællesskaber, vaner og deltagelse – et studie af unge på to gymnaier*, ph.d.-afhandling, Institut for Psykologi, Københavns Universitet

Kamper-Jørgensen, Finn (2007): *Hver tiende dansker føler sig stresset*, Statens Institut for Folkesundhed.

Møller, Olsen, K. (2007): *Mere liv på landet, landdistriktsprogrammet*, Ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri

Pilgaard, M. (2009): *Sport og motion i danskernes hverdag*, Idrættens Analyseinstitut, København

Rasmussen, Mette & Due Pernille (red.) (2011): *Skolebørnsundersøgelsen 2010*, Forskningsprogrammet for Børn og Unge Sundhed, Syddansk Universitet, København 2011

Sundhedsstyrelsen (2010): *Undersøgelse af 11-15-åriges livsstil og sundhedsvaner, 1997-2008*, Sundhedsstyrelsen

Sørensen, N.U. (2003): *Fra Færøerne til Brasilien, Unge i Periferien*, Center for Ungdomsforskning, nr. 2, juli 2003

